

MIRADOR

SEMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

any IX. — Núm. 414

Barcelona, 1 d'abril del 1937

Redacció i Administració: Portal de l'Angel, 24. Tel. 11628

Preu: 30 cèntims

Finestra oberta

CRISI

El Govern de la Generalitat ha estat en crisi, una crisi marcadament política, malgrat tot el que es digui, que ja hauria estat resolta a l'hora de publicar-se aquestes ratlles.

En les circumstàncies actuals la crisi no s'ha distingit, precisament, per la seva oportunitat, ja que s'ha produït en el moment que la guerra demanava acció contundent i ràpida.

Derrotat l'exèrcit invasor del feixisme italià a Guadalajara, contingut l'exèrcit hitleirià al Jarama i a Pozoblanco, era arribada l'hora de concentrar totes les forces de Catalunya a l'Aragó i d'emprendre una campanya vigorosa en aquest front.

Per comptes de fer això, hom ha provocat una crisi i la gran oportunitat ha estat perduda una vegada més.

En escriure aquest breu comentari ignorem encara si Terradelles aconseguirà formar nou Consell i quines seran les característiques que aquest tindrà.

En els moments actuals, el nostre poble necessita un Govern que tingui per preocupació primordial fer la guerra i guanyar-la.

Això que és tan evident, sembla que hi ha qui no ho vol entendre. Quan tot depèn d'aquesta disjuntiva: vèncer o no vèncer, hi ha encara qui, en el curs de la crisi, ha plantejat una sèrie de, diem-ne reivindicacions revolucionàries, oblidant, però, parlar de la guerra.

La guerra és la clau de pas per a totes les possibilitats futures del nostre poble, i el més elemental instint de conservació obliga a preocupar-se'n per damunt de qualsevol altra cosa.

Aquells que diuen que això és una argücia per a frenar la revolució haurien d'explicar quina és la bella revolució que farien si la guerra la guanyava Franco.

Tothom que sigui veritablement revolucionari ha de desitjar que, davant la situació real que tenim plantejada, es formi un Govern capaç de fer-li front, de superar les seves dificultats, de formar definitivament el nou exèrcit i de vèncer l'enemic.

Catalunya desitja que el nou Govern sigui el Govern de la mobilització, de l'Exèrcit Popular Regular, de l'ordre anti-feixista i de la victòria.

MIRADOR

DIBUIX DE OLARE LEIGHTON

En aquest número:
LES BASES PER AL

CONCURS DE NOVEL·LES DE GUERRA

MIRANT A FORA

La dictadura portuguesa contra el poble espanyol

EL VATICÀ MANA FER...!

Per instants s'enraren a Portugal l'aire de llibertinatge de què vénen gaudint els feixistes espanyols d'ençà que iniciaren la rebel·lió contra el Govern de la República... Reacciona el poble portuguès, el veritable poble que sofreix la vergonyosa dictadura d'Oliveira Salazar, en totes les ocasions que se li presenten i a fer més patent la seva protesta per tan baixos maneigs, on es ventila la sang de la democràcia espanyola... No vol el poble de la veïna República que se'l confongui, que se'l suposi còmplice del ferotge mandatari que el Vaticà té al front dels destins de Portugal... Per això, el poble de Portugal aprofita tots els mitjans per a fer saber al món com ha entès la dictadura del seu país, la neutralitat en la guerra d'Espanya, convertida a l'hora present en una descarada i repugnant invasió estrangera.

El Vaticà mana fer i... Oliveira Salazar obeeix, encara que ho comprometi tot!

Veiem com el dictador lusità, perduda tota sensibilitat, orfe de tot sentiment humanitari, obeeix l'eukases del gabinet negre dels jesuïtes...

BOMBES PER A AMETRELLAR ESPANYA!

Comença la sublevació dels militars rebels, que no constitueix un secret per als que rodegem Oliveira Salazar. Sabien que s'anava a produir i estaven preses totes les mesures per secundar-la.

No passen moltes hores i al Centre d'Aviació Marítima de Bonassucès aterren els aparells facciosos que són proveïts de lubricants i dotats amb les bombes emmagatzemades en aquella base militar... Quan s'esgoten les de fabricació nacional, al moll de Santa Polènia, un vaixell italià desembarca un enorme carregament de bombes d'aviació que el Govern de Lisboa assegura que són per a les seves esquadres... Menteix cínicament. El 3 de novembre, dels Magatzems de municions que l'Estat té a Beírolas, surten mil d'aquests mortífers artefactes. Es un pes de 12 tones que marxa cap a la frontera espanyola a bord de les següents camionetes: C.-1093, S.-29853, S.-31005, S.-33094, S.-33965 i S.-34130... L'operació es repeteix el 7 de desembre i de Beírolas surten 3.700 bombes del mateix tipus i origen en les camionetes S.-30885, S.-32940, S.-35871, S.-36620, S.-36673, S.-36674 i S.-36678. D'aquesta manera s'agotà per complet la càrrega del vaixell italià, que marxava a proveir els «corbs negres» que havien de sembrar la mort i el dolor als carrers de Madrid, la ciutat heroica i màrtir... Encara s'han de trametre més projectils de canó perquè desfacin la capital de la República... Existia als Magatzems de material de guerra de Beírola un fort i antic estoc de municions per a artilleria, de calibre 75, de fabricació francesa. Tota la resta de material mortífer és perfeccionat a la fàbrica de material de guerra que l'Estat posseïx a Brazo de Prata i des d'allí són trameses als rebels espanyols més de 60.000 granades que venen en caixes de fusta i porten les següents inicials: «C. I. Saint Etienne, France»... Les camionetes que porta-

ren aquest carregament eren: números N.-16488, S.-27226, S.-28592, S.-29268, S.-29657, S.-31578, S.-31725, S.-32650, S.-32819, S.-33117, S.-33275, S.-33628, S.-33749, S.-34184, S.-34649, S.-35120, S.-35227, S.-35327, S.-35509, S.-36065, S.-36118, S.-36158, S.-36188, S.-36189, S.-36220, S.-36221, S.-36255, S.-36396, S.-36406, S.-36619, S.-36649, S.-36650 i S.-36679. Alguns d'aquests «chicles» són propietat d'Agapito Gómez Núñez, i tenen llur garatge a Lisboa, Avinguda de Joao Crisóstomo, 97, i altres pertanyen a «La Transportadora Veloz», que té el seu garatge també a Lisboa, carrer d'Estefania...

Els tècnics facciosos espanyols i alemanys que controlen la fàbrica de pólvora que l'Estat posseïx a Barcarena, i que és una de les més importants al servei dels rebels, no descansen. Allí es fabriquen bombes de gran potència per a avions i altres projectils, carregats amb un explosiu de gran eficàcia — segons els tècnics — anomenat «Trottil». Els dies 19 i 20 d'octubre sortiren de la dita fàbrica en camionetes, cap a la frontera, cent bombes amb un pes total de 6.000 quilos. Es digué oficiosament que eren per a l'exèrcit portuguès i es consignaren a Caxias, però des d'aquest punt foren recollides per camionetes rebels i conduïdes a Espanya, juntament amb quatre mil granades trencadores, fabricades a la factoria que l'Estat posseïx a Alfandega, a Lisboa...

Per si això no fos prou, a Selas, un altre important centre de pólvores i substàncies químiques de l'Estat, es treballa dia i nit — sense fer festa — per als rebels. Dels seus laboratoris surten cada dia 400 quilos de pólvora blanca, per a artilleria i en una camioneta que va cada vint-i-quatre hores es trasllada la producció a un magatzem situat a Lisboa, entre els batadors de Rego i Entre-Campos, pertanyent a la signatura dels viticultors Juli de Araujo, S. L., i d'allí s'envia en camionetes particulars a Espanya.

L'última tramesa de municions es féu el dia 25 del passat febrer en tres camionetes del propi Departament de l'Estat, que prengueren la ruta cap a Badajoz i Sevilla; sortiren del dipòsit de guerra de Beírolas, 270.000 projectils calibre 77 per a metralladora.

ELS PORTS PORTUGUESOS AL SERVEI DEL FEIX ESPANYOL. — AVIONS I METRALLADORES. — SERVILISME ALS «NAZIS»

El poble portuguès s'adonà molt aviat de la complicitat dels dictadors del seu país a la guerra contra la República d'Espanya... El dia 21 de setembre atracà al port de Santa Polènia el vaixell alemany «Witemberg», que venia consignat a la signatura Marcus Harting. Portava a bord 700.000 quilos de material de guerra consistent en quinze avions; tres mil metralladores i municions per a aquestes màquines i per a canons de divers calibre. A la descàrrega del dit material assistiren gran nombre d'agents de la policia d'informació que comanda el capità Lourenço i el tinent Nunes, ajudant del President de la República, general Carmona. També venien en el citat vaixell un nombrós grup d'aviadors nazis, als

(Passa a la pàg. 8)

La U. R. S. S. a favor del poble espanyol

TEXT DE LA DECLARACIÓ SOVIÈTICA AL COMITÈ DE LONDRES

L'ambaixador de la U. R. S. S. a Londres, camarada Maïski, com ja és sabut, ha denunciat recentment i de manera categòrica la intervenció a Espanya del Govern feixista d'Itàlia, a conseqüència de les ciniques afirmacions fetes per Grandi. La declaració de la U. R. S. S. és un document de la màxima importància, el qual palesa la fermesa amb què el gran país amic defensa el nostre poble en aquesta hora difícilíssima. Diu així:

Seguint instruccions del meu Govern, haig de sol·licitar l'atenció del Comitè sobre la intervenció militar, sempre creixent, del Govern italià en els afers d'Espanya.

Segons les informacions més dignes de fe que tenim a la nostra disposició, el nombre d'italians que hi havia a Espanya a mitjans de febrer no era inferior a 60.000 homes. Tenim les millors raons per a creure que, des d'aquesta data, aquesta xifra ha estat considerablement augmentada, però és a consciència que jo em baso damunt l'avaluació més modesta a fi de no exagerar les coses, per bé que altres avaluacions dignes de crèdit donin una xifra molt més elevada.

Els falsos voluntaris italians no han arribat a Espanya individualment o en petits grups; han arribat en formació militar, sota el comandament d'oficials i de generals italians i són àmpliament proveïts de tota mena d'armes i de municions de fabricació italiana. Aquestes formacions, almenys en una àmplia proporció, són procedents de l'exèrcit regular italià.

Tots aquests fets ens autoritzen a considerar l'acció del Govern italià a la península ibèrica com un dels casos més flagrants d'intervenció estrangera que hagi conegut mai la història i, de fet, si hom considera el nombre de les forces que hi intervenen, representa quelcom d'equivalent a una invasió militar d'un país estranger per Itàlia, invasió que és un cas flagrant d'agressió militar contra una potència estrangera tal com l'entenen la llei internacional i el Pacte de la S. D. N.

Durant les últimes setmanes la premsa ha publicat nombroses informacions en aquest sentit, i nombrosos fets concrets han estat aplegats i presentats en la nota lliurada als governs britànic i francès el 18 de març pel govern espanyol, de la qual ha estat tramesa una còpia al Comissariat d'Afers Estrangers de la URSS.

En aquesta nota, el govern espanyol palesava el desig que el Comitè de no intervenció emprengués, dins el termini més breu, l'estudi de les alegacions del govern espanyol i formulés una decisió tenint en compte la participació de les forces italianes en la rebel·lió del general Franco contra el govern legítim d'Espanya.

En la mateixa nota, el govern de la República espanyola «es declarava disposat, d'altra part, a col·laborar en absolut en totes les mesures que el Comitè de no intervenció pogués considerar necessàries a aquest fi.»

El meu govern està enterament d'acord amb l'opinió expressada pel govern espanyol i desitja plantejar aquesta qüestió davant el Comitè de no intervenció.

Les proposicions del meu govern a aquest respecte, es poden resumir de la manera següent:

Primer. Demana al Comitè de no intervenció que s'obri una enquesta sobre el fonament de les acusacions contingudes en la nota del govern espanyol del 18 de març i amb aquesta finalitat.

Segon. Que es designi o es trameti immediatament a Espanya una comissió d'enquesta, la tasca de la qual sigui:

a) Investigar sobre totes les alegacions relatives al desembarcament a Espanya, després del 20 de febrer, d'elements voluntaris italians, així com de material de guerra i municions destinats al general Franco, siguin o no d'origen italià.

b) Iniciar, també, una enquesta sobre totes les alegacions relatives a la participació d'elements de l'exèrcit regular italià en les operacions militars contra el govern espanyol.

c) Sol·licitar al Comitè de no intervenció un report sobre aquesta tre-

OPINIONS DE PREMSA

La desfeta feixista a Guadalajara

L'ŒUVRE (França). — Tem que Mussolini utilitzarà a Espanya els mitjans que utilitzà a Abissínia. De totes maneres, els diplomàtics de Roma accepten que la situació del Duce és delicada. Es troba en un encreuament de carreteres. Per un costat, si és que vol continuar la seva aventura a Espanya, cal que hi enviï dos nous cossos d'exèrcit. Suposant que París i Londres li deixessin portar a terme aquesta acció, la qual cosa no és gaire segura, no pot reclutar-los a Itàlia sense córrer el risc de serioses complicacions interiors. Per altra part, si no sosté el seu exèrcit d'Espanya, sembla que Itàlia es veurà més o menys obligada a pactar o a entendre's amb els republicans espanyols, la qual cosa no deixaria d'agrujar la situació moral del Duce a Itàlia i fins i tot al món sencer.

La idea que es té, doncs, a Roma és que, almenys de moment, Mussolini accentuarà la seva política espanyola, que utilitzarà els gasos el més aviat possible i que per tots els mitjans buscarà la forma d'obtenir un èxit. Si els gasos no donen resultat, seria possible que mirés d'entendre's amb Londres i París mirant de treure algun benefici material de les situacions que actualment ocupa a la Mediterrània.

L'HUMANITE (França). — El cap de les milícies, Pollastrini, recluta actualment per a Espanya dos cossos d'exèrcit que seran enviats a Franco passat el que passi! Ha estat ja constituïda una nova formació, «la divisió negra», una part de la qual ha estat introduïda a l'exèrcit regular i l'altra a les milícies. Però — diu el diari — i el bloqueig? i el control? Es declara als medis ben informats que és molt probable que les vinentes trameses d'Itàlia es faran a ple dia i sense cap classe de dissimulació. Abans, però, Itàlia hauria de denunciar purament i senzillament l'acord de no intervenció i, el pretex per a portar a terme aquesta acció, sembla que ja s'ha trobat. S'inculparà de preteses violacions França. Quant al cos expedicionari, hem de dir que no serà repatriat una vegada Franco victoriosa. Els italians quedarien ocupats a Espanya a les feines més dures, a les mines; formarien, a més, per a mantenir l'ordre entre els rebels, una espècie de milícia. Ha arribat, doncs, creiem, l'hora que el Govern francès actuï fermament i decididament.

IZVESTIA (URSS). — Després de fer constar que el viatge i els discursos del Duce a Líbia tenien tot el caràcter d'una «amença de guerra per part d'Itàlia envers França i Anglaterra», afirma que en els actes de Mussolini i de la política d'Itàlia aquesta amenaça va estretament lligada amb el xantatge. Itàlia feixista està seriosament espantada pel rearmament anglès, que no pot contrastar ni en somnis. És probable que la tasca del Cèsar perfeccionat dels nostres dies consisteixi a voler portar França i Anglaterra a fer a Itàlia concessions polítiques i serveis financers. Aquestes dues coses, però, no servirien per a altra cosa que ajudar el feixisme a portar a terme la realització del seu programa d'expansió tan ben expressat en les declaracions de Líbia. El viatge prop de les piràmides simbòliques de Líbia és en tot cas la preparació tan desitjada de les veritables piràmides d'Egipte. Testimonia, una vegada més, que l'acord anglo-italià de final de l'any passat no solament no assegurarà la pau real sinó que ni serà

una trapa per al desenvolupament de les contradiccions creades per l'agressió feixista italiana. La ironia del destí, segueix dient, ha fet que el viatge de Mussolini a Líbia i la demostració del prestigi italià i de les aspiracions italianes cap a una dominació per tot l'Orient àrab, de Gibraltar fins al golf pèrsic, coincidissin amb la desfeta de les tropes italianes al front de Guadalajara. Cal continuar rseguint, diu en acabar, les noves temptatives dels barbes feixistes per a salvar el seu prestigi fortament esquarterat portant a terme un reforç sagnant de la seva criminal intervenció a Espanya.

LE SOIR (Bèlgica). — L'ajut d'Itàlia a les forces del general Franco no ha donat fins ara el resultat que els partidaris dels rebels esperaven. Es, doncs, necessari que el sistema de control sigui del tot efectiu, ja que si no és així comportarà el perill de noves complicacions.

LA TRIBUNA (Itàlia). — Publica en un dels llocs més visibles del diari un article violent del seu director, el diputat Guglielmotti, en el qual diu que la sort d'aquesta guerra està confiada als gloriosos voluntaris italians i feixistes. La resposta d'Itàlia és clara i concisa, segueix dient, i els voluntaris es quedaran a Espanya fins que sigui acabada la guerra. Dirigeix després les seves iras contra Anglaterra i afirma que algunes setmanes després del gentlemen's agreement els homes que dirigeixen l'opinió pública anglesa tornen a fer seus els arguments que servien per a sostenir l'Etiòpia esclavatgista.

L'OSSERVATORE ROMANO (òrgan del Vaticà). — Defineix de la següent manera la situació: «No són pas les preocupacions per la no intervenció les que es troben en peu, sinó les preocupacions de protegir la intervenció per mitjà de les diem-ne mesures de no intervenció destinades únicament a parilitzar l'acció de la part adversària.»

DAILY HERALD (Anglaterra). — La desfeta de les tropes italianes al front de Guadalajara és una veritable catàstrofe per al feixisme. El prestigi militar d'Itàlia, que tant ha costat de construir a base de discursos, sofreix actualment un seriós col·lapse. A més cal que el Duce consideri aquesta desfeta, no solament enfront de la seva aventura a Espanya, sinó també l'efecte que aquella produirà a l'Europa central i al mateix poble italià quan se'n assabenti. Fa seguidament un seguit de consideracions sobre les possibles actituds que pugui adoptar Mussolini i creu que si es decideix a trametre més homes i material a Espanya és molt possible que trobi per portar això a terme, la ferma oposició dels italians, que ja comencen a no estar gaire contents degut al constant augment dels queviures i del productes més indispensables.

NEWS CHRONICLE (Anglaterra). — Estima aquest diari que la desfeta italiana davant de Guadalajara demostra que existeix una veritable invasió d'Espanya per part de forces estrangeres, la qual cosa és una violació de la llei internacional i també del Conveni de la Societat de Nacions. Considera a continuació el discurs pronunciat per Mussolini al seu precipitat retorn de Líbia i també les declaracions fetes pel seu representant al Comitè de Londres, i diu que després d'aquestes és difícil que tinguin cap efectivitat les reunions que pugui celebrar l'esmentat Comitè els dies que vindran.

NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

Gragees potencials del Dr. Soivre

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaça

Neurastènia impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRE

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per falta, mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tan físics com mental, intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comercials, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les gragees potencials del Dr. Soivre, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per a reprendre'ls sovint i amb el màxim resultat, i s'arriba a l'extrema vellesa sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta prendre un flascó per a convèncer-se'n

Vendrà a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigint-se i trametent 0'25 ptes. en segells de correu pel franquenc a Oficines Laboratoris Sòkatar, carrer del Tor, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

LA MARCA DE FAMA MUNDIAL
SENS COMPETÈNCIA EN DURACIÓ I ECONOMIA
AUTOTRACCIÓ ELÈCTRICA, S. A.
GARATGE ELÈCTRIC MOA. 618

EL CINEMA I EL TEATRE

TEATRE DEL POBLE

«Això no pot passar al nostre país!», obra dramàtica antifeixista de Sinclair Lewis

L'obra novel·lística de Sinclair Lewis ha experimentat, en el curs d'aquests darrers anys, una evolució molt clara, d'un llibre a l'altre.

En comptes de tornar-lo conformista, sembla com si el premi Nobel hagi alliberat l'autor de *Babbitt* de certs lligams.

Mentre que *Babbitt* era una obra de sátira, cruel, no cal dir-ho, però sempre somrient, l'abast social d'una novel·la com *Anna Vickers*, requisitori cruel contra tota una part del sistema social dels Estats Units, apareix com a molt més considerable.

Designat, pel rang moral de què disfruta als Estats Units, com el novel·lista nacional, Sinclair Lewis, el talent del qual és fet d'anàlisi subtil, de refinament en la recerca del detall precís, d'observació d'una exactitud clínica, dona a la seva evolució un pes particular.

Sorgit de la revolta de l'individualista, del no conformista contra l'estandardització, l'autor de *Babbitt*, sense proposar-se conquistar un públic vast, comença la lluita contra la bestiesa de l'observantisme amb obres com *Cop de bomba gratis*, i amb la pintura sorneguera de *Babbitt* i el *Nostre Senyor Wren*.

Amb *Anna Vickers*, Sinclair Lewis entra francament en l'acció evolucionària. *Anna Vickers* és un llibre cruel, és també un llibre simptomàtic que anuncia la crisi americana. Amb *El meu Gantry*, Sinclair Lewis empenya una violenta sátira contra el puritanisme. Aquesta novel·la es converteix, a la fi, en farsa, com si l'autor hagués reculat davant l'odiós.

Així, Lewis, hàbilment, evita el pamflet, i sap aprofitar-se admirablement dels seus dons d'observació i de pintor social.

Amb *Això no pot passar al nostre país!* (*It can't happen here*), Sinclair Lewis pren definitivament posició contra la tirania, contra el feixisme que, fins en la vella república liberal dels Estats Units, començava l'any passat a mostrar el seu rostre amenaçador. La novel·la de Sinclair Lewis obtingué un èxit prodigiós d'adhesió de la immensa majoria del poble americà i d'escàndol.

Tirat a centenars de milers d'exemplars, el llibre de Sinclair Lewis ens presenta una anticipació, millor dit un mal somni: Lewis imagina, i relata amb la mateixa exactitud i minuciositat en els detalls que una història verita-

ble, l'arribada al poder, als Estats Units, del feixisme.

To és pregonaent lògic en la progressió de l'horror i del burlesc tràgic. Els esdeveniments s'encadenen i se succeeixen amb un rigor implacable fins al sobresalt final, fins a la fi del dialson.

D'aquesta novel·la que ha exercit una influència tan profunda sobre la consciència pública americana, Sinclair Lewis n'ha tret, en col·laboració amb John Moffitt, una obra dramàtica que, re-

SINCLAIR LEWIS

presentada per més de vint companyies federals, ha mogut als Estats Units una adhesió entusiasta.

Fa, ara, un any que *Això no pot passar ací!* fou representada triomfalment a Nova-York.

Amb tot, mai el perill feixista no ha estat a Amèrica tan a la vora com a França. D'aquí que s'hagi cregut oportú, per part de Jacques Chahannes i Mme. Sabine Berritz, de presentar l'obra de John Moffitt i Sinclair Lewis al poble francès.

En aquesta obra, Sinclair Lewis s'hi revela un autor dramàtic puixant i directe. El Teatre del Poble l'ha aollida en el moment precís que el feixisme francès torna a aixecar el cap i que, per tant, el malson d'*Això no pot passar a casa nostra!* serà per a aquells que s'hagin adormit l'endemà de la victòria electoral, un despertar imperiós.

Els altres, la immensa majoria, veuran en aquesta obra una pintura terrible i burlesca del que el poble francès ha sabut i sabrà sempre evitar.

Les autoritats el persegueixen, i es veu obligat a allunyar-se del seu lloc de residència. Viu al «rancho» del seu germà, fins que un dia es veu maltractat altra vegada i fuetjat per una altra colla d'americans. Aleshores esclata amb tota intensitat e lscu afany de venjança. Forma una nombrosa banda de bandolers que roben, destrueixen i maten sense fre, escampant la dolor i la mort per les terres de Califòrnia. El dia que ha pogut apoderar-se de l'or per fugir a Mèxic, i cercar allà una rehabilitació de la seva vida, hom organitza una batuda i descobreixen el seu amagatall, enmig de les muntanyes. La seva banda és anihilada, i ell, greument ferit, té esma encara d'anar fins a la tomba de la seva «Rosita», on mor abraçant la pedra que cobreix la despulsa de la seva muller, i amb els mots inoblidables als llavis: «Abraça'm, Joaquim!».

Film d'una gran força emotiva, que commou i revolta. Té tota la grandesa èpica d'un drama schillerià i sap aprofitar sobriament tots els recursos que el cinema sonor ha posat al servei de la imatge. Ritme accelerat, il·lustracions musicals que subratllen els moments culminants del film, i una perfecta successió de l'acció adaptada a l'ordre cronològic. Warner Baxter s'emmotlla perfectament a la figura llegendària que representa.

Un defecte hi trobem: l'excés d'ambient i de tipisme californià que enfafega i desapareix l'atmosfera de realisme que ha d'envoltar aquesta mena de films, i que en certs moments ens fa pensar en els quadres típics de les revistes de quincalla del Paral·lel. Caldria que la sobrietat i la naturalitat dels mitjans expressius, qualitat tan lligada al cinema americà, esmenés aquesta tara.

Un film, en fi, que recomanem als nostres lectors, segurs que ha de satisfer llurs exigències artístiques.

F. P. I. V.

Estrena musical a Tarragona

El «QUINTET» de Xavier Gols

Diuenge passat es va estrenar a l'Ateneu de Tarragona, pel Lrio Bocquet-Julibert-Trotta, i amb la col·laboració dels companys Rafael Ferrer i Josep Climent, una de les obres guanyadores d'un dels premis musicals de la Generalitat del 1935. Sobre aquesta obra, el mestre Samper ens ha tramès, a petició nostra, les seves impressions que ha pogut recollir en un dels últims assaigs. *Set a Barcelona, i que ens plau de publicar a continuació.*

El «Quintet» en re, de Xavier Gols, és una bella obra de tipus romàntic, escrita, però, amb el llenguatge del nostre temps i caracteritzada, sobretot, pel refinament de la concepció harmònica, que és, altrament, un dels trets més personals del seu autor. Si l'haguéssim d'enquadrar en una escola determinada, l'ambient general d'aquest «Quintet» ens faria pensar en el to de la producció francesa contemporània, particularment en l'escriptura elegant i minuciosa de Ravel. Això no priva, però, que la composició sigui ben personal ni que hom hi pugui reconèixer un ressò de casa nostra, de música genuïnament catalana, que es manifesta constantment.

En l'estructura general l'autor ha seguit les línies precises que hom troba en la construcció clàssica i amb un treball temàtic hàbilment desenrotllat, i ensenys inspirat per una rica fantasia, ha aconseguit una perfecta unitat en tot el conjunt. Són particularment remarcables, per la felicitíssima realització, les transformacions del primer tema o d'alguns dels seus elements, que el compositor utilitza en el temps lent i en el final. Diguem també, de passada, que aquest temps final és tot ell magnífic, caracteritzat per la robusta precisió dels ritmes i per unes exquisides estilitzacions que ens evocuen les nostres danses populars.

Són també admirablement concebudes les Variacions del tercer temps, en les quals el compositor, tot i cenyint-se sempre a l'exigència de la forma, troba, diríem, totes les possibilitats melòdiques, harmòniques i rítmiques, laents en un tema — un bell tema popular del Camp de Tarragona — i les presenta successivament en contrast magistralment imaginat.

Una excel·lent obra, en resum, que honora el seu autor, ja ben qualificat per les seves anteriors produccions, i representa una aportació de gran valor al catàleg, no massa extens, certament, de la nostra música de cambra.

BALTASAR SAMPER

Llegiu cada divendres

LA CORRESPONDENCIA INTERNACIONAL

LA MUSICA

1827 - 1937

BEETHOVEN

Cent deu anys han passat des que Beethoven ha tancat els ulls per sempre —, cent deu anys que signifiquen per a nosaltres la base moral i social de tota la nostra existència actual, que comprenen les etapes decisives d'un esforç sempre renovat cap a una organització més humana i més justa de la societat, des dels assaigs generals de les revolucions del 48, de la Commune, del gloriós any 1905, fins a la grandiosa obra d'edificació socialista de la U. R. S. S. i la nostra pròpia experiència revolucionària.

Les grans obres d'art del nostre passat musical només podran trobar una veritable immortalitat en la matei-

sisament la riquesa i la unitat exemplar del seu estil.

En aquest sentit, Beethoven és per a nosaltres l'Hegel de la música, el primer geni dintre de les belles arts que ha arribat a una perfecta realització totalitària del seu pensament, per mitjà d'un mètode dialèctic de construcció estètica. Que és la seva forma predilecta, la *Sonata*, sinó el pla complet d'un procés dialèctic, amb el seu primer tema (=tesi), i el segon (=antítesi), que formen l'«exposició», el desenrotllament (que correspon a la fase d'evolució de la idea filosòfica) i la «reprise» (=síntesi, és a dir, segons una noció hegeliana, la «transposició d'un objecte a una fase superior de veracitat»)? La «reprise» de la sonata beethoveniana és exactament aquesta fase «superior» en la qual se'ns presenta el material temàtic. La repetició de l'«exposició» ara ja no és una senzilla repetició, sinó que, després del «desenrotllament» dels temes, aquest últim han guanyat una nova significació. El «desenrotllament» dintre de la sonata beethoveniana ens revela totes les possibilitats intrínseques del material temàtic, explota totes les seves riqueses emocionals i ens dona la clau estètica del misteri que cada tema de Beethoven constitueix per a nosaltres. Quan Beethoven, amb tota la rigorositat del seu temperament disciplinat, torna a fer-nos sentir el primer tema en la part final del temps, en la «reprise», aquest tema ens sembla com una cosa coneguda i al mateix temps nova. Efectivament, aquest tema és idèntic amb el tema que hem sentit al començament del temps, però ja no és el mateix, ja té una nova funció dintre del temps de la sonata, perquè Beethoven ha desplegat davant de nosaltres la totalitat del seu contingut melòdic, harmònic i rítmic, que el tema conté com a símbol del pensament beethovenià.

xa proporció que troben una humanitat capaç, preparada i disposada a comprendre la seva significació simbòlica, a fer ressuscitar els seus valors humans i a viure les seves emocions estètiques. Cada època es crea el seu propi ideal estètic, dona preferència o rebutja determinats valors artístics del passat i del present i té el seu propi concepte del que significa per a ella l'art i, dintre de l'art, l'artista i la seva obra.

Beethoven, dins de la seva època, era en primer lloc el virtuós brillant, l'improvisador d'una imaginació inesgotable i del pedagog insuperable del seu instrument. Molt semblant al cas de Bach, l'obra productiva de Beethoven era subordinada al seu interpretador virtuós: quan es veia obligat a retirar-se més i més de tota activitat pública i es dedicava gairebé exclusivament a la composició, el món — aquest món cruel i incomprentiu, que significa la «bona societat» — començava a oblidar-lo i tot just dedicava una mica d'atenció a les obres transcendents que Beethoven escrivia en el seu aïllament: les últimes Sonates i els últims Quartets.

El romanticisme, àdhuc Wagner, veien en Beethoven la figura llegendària de tot art modern, el punt culminant de tota una evolució secular de la història musical i el plasmador de les fortes emocions patètiques i heroiques dintre el material dels sons. Mentre el públic del propi Beethoven admirava més aviat la brillantor dels assaigs pianístics i la bellesa de les seves melòdies, el públic de l'època romàntica — que en gran part és encara el públic d'avui dia — es deixava emocionar pels forts contrastos dinàmics de les simfonies beethovenianes, s'abandonava a tota una sèrie ininterrompuda d'associacions d'idees, tan vagues com romàntiques, per a descobrir en l'èmfasi beethoveniana l'expressió del seu propi individualisme desenfrenat i «incontrolat».

Contra aquesta interpretació romàntica, la nostra època va iniciar una reacció, que tendeix a voler comprendre Beethoven en la totalitat de la seva personalitat humana i artística. Sense negar el virtuosisme del seu estil instrumental i la bellesa de la seva inspiració melòdica, sense ignorar la forta emoció que produeix el patetisme grandios del seu llenguatge musical, la nostra generació veu en l'obra beethoveniana, al costat dels seus valors emocionals, abans de tot la seva magna força constructiva, la seva insuperable concentració mental en el desenrotllament i desenllaç del seu material sonor i la tensió densa del seu estil que no deixa cap element constructiu a l'atzar i es redueix sempre a l'expressió més concisa de la idea musical. En la producció de Beethoven, cada compàs és fill d'una imperiosa necessitat emocional, dintre la qual els diferents elements constitutius — melodia, harmonia i ritme — es troben sempre en un equilibri perfecte, cosa que determina pro-

La immensa popularitat d'una part considerable de l'obra de Beethoven es basa essencialment en aquest caràcter dialèctic de la seva tècnica musical, que és sempre una cosa viva i no s'atura mai en el seu dinamisme. Aquest caràcter dialèctic de la música beethoveniana és d'una gran força motriu i tendeix cap a l'acció: la música és sempre sense «segones idees» — el que no podríem dir, per exemple, de la de Wagner o de Debussy —; això vol dir que és comprensible sempre per si mateixa i possibilita, àdhuc el públic menys preparat musicalment, a seguir el desplegament de les idees musicals.

En la música de Beethoven no hi ha ni aforismes, ni ideologies amagades. La seva inspiració no té res de místic, sinó que radica en les idees generals d'humanitat i de llibertat que, des d'un segle, han quedat les mateixes per a les masses populars. (Heus ací una raó per la qual Beethoven serà sempre considerat com un bon mestre educador de l'home alliberat i serà sempre més popular entre les masses populars que, per exemple, Bach.) Com per a Puixkin, la seva inspiració és íntimament lligada amb el seu concepte ideològic, amb el seu procés mental, amb la seva cultura general i amb la seva vida particular. Sobre el caràcter d'aquesta mena d'inspiració, el gran poeta rus ens dona un aclariment molt encertat:

«La inspiració — digué Puixkin en ocasió d'un estudi contemporani sobre *La tendència de la nostra poesia* — és la disposició de l'ànima a una viva percepció d'impressions, per conseqüent, a una ràpida elaboració de nocions, co que ens obliga evidentment a reflexionar sobre aquestes últimes. La poesia necessita tanta d'inspiració com la geometria. El crític confon, a vegades, inspiració amb èxtasi».

La inspiració de Beethoven és essencialment popular i revolucionària, com ho és la de tots els grans genis del pensament humà. Per aquesta raó ens sembla oportú recordar-nos del 110 aniversari de la mort d'aquest gran educador del gènere humà, precisament en aquests moments de lluita per la llibertat de la nostra existència nacional i cultural.

OTTO MAYER

CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA JAUME I, 44 Telèfon 41655

ELS FILMS QUE ES PROJECTEN

«Joaquín Murrieta»

La voga dels films biogràfics es veu que no decau pas a Hollywood. Semblava que aquesta mena de films havia d'ésser una exclusiva del cinema europeu; però els americans saben assimilar tots els recursos susceptibles de millorar els mitjans de captació del públic, i per això s'han apropiat ja la producció de films de caràcter biogràfic més o menys versemblants. S'han repetit i registrat tant els arguments de novel·la blanca, i els motius de «sex-appeal», que tant els uns com els altres havien arribat ja al límit de l'esgotament. Sorgeixen després els films «standard»: policíacs, de «music-hall», de guerra, etc. I pel mateix motiu — comercial, ai las! — sorgeix després aquesta nova modalitat que ha arribat a produir obres tan remarcables com «Viva Villa!», «La vida de Louis Pasteur», i la que ara es projecta al cinema Catalunya, «Joaquín Murrieta».

William A. Wellman segueix en aquest film les petjades de «Viva Villa!». En la història de les amples terres de l'Amèrica llatina on, segons Keyserling, es manifesten amb el màxim de puresa els instints primordials de l'home, abunden els tipus d'aventurers, mescla d'apòstols i de bandolers, que saben remoure les forces instintives de l'home i promoure una tempesta de «forces telúriques», no sempre adients a una finalitat conscient, sinó com a exteriorització d'un complex d'odi i de venjança, de fúria destructora,

posats en acció per un mòbil reivindicatiu. Aquest és el cas del mexicà Joaquín Murrieta. Ell vivia feliç en un «rancho» de Califòrnia, lliurat a les delícies del seu amor matrimonial, i a la tendresa de l'amor filial envers la seva mare orfa.

La febre de l'or comportà una invasió d'aquelles terres pels americans del Nord, que sense cap mena de respecte espoliaven els béns dels mexicans, i els maltractaven. Un dia, un grup de cercadors d'or penetrà a la seva llar i instal·là Murrieta que abandonés la seva finca. Ell s'hi negà, i aleshores fou agredit al mateix temps que la seva mare, mentre la seva muller era brutalment violada. En retornar-li els sentits, veu la seva muller estesa damunt del llit, l'estreny als seus braços, i aquesta obra els ulls, dient abans de morir: «Quina foscor! Abraça'm Joaquim!» I expira.

Una dolor reconcentrada marca la seva empremta en el rostre de Murrieta. Una imatge de primer pla i un crescendo musical encomanen a l'ànim de l'espectador la terrible tempesta interior de l'home que veu en un moment, per obra d'un invasor, destruïda la seva llar, la dona morta, i l'esdevenidor tan fosc com l'esguard de la seva «Rosita» abans de morir.

La seva raó de viure és ara la venjança. Un dia es presenta davant dels assaltadors de la seva llar, i els mata. Dos mots li brollen als llavis, incontenibles en la tortura del record: «Abraça'm, Joaquim!».

Thomas Mann, el novel·lista més conegut del país de l'Alemanya del nostre temps, rebé el passat desembre una carta del degà de la Facultat de Filosofia de la Universitat de Bonn, en la qual li comunicava que la dita Universitat li havia retirat el títol de doctor «honoris causa» com a conseqüència d'haver estat exclòs de la nacionalitat alemanya. Publiquem avui la lletra de contestació que Thomas Mann adreçà a M. Dekan, formidable i emocionant requiriment contra la barbàrie cultural del règim hitleria.

«A M. Dekan, degà de la Facultat de Filosofia de la Universitat de Bonn. He rebut la penosa comunicació que em va adreçar el 19 de desembre. Permeteu-me de contestar-vos el que segueix:

La greu complicitat en tota la dissort actual en què han incorregut les Universitats alemanyes en acceptar, per una espantosa mala intel·ligència històrica, nodrir les odioses potències que arruïnen Alemanya moralment, culturalment i econòmicament, aquesta complicitat m'havia des de fa temps adulterat la joia de la dignitat acadèmica que em fou conferida no fa molt de temps. M'havia prohibit de continuar fent-ne ús. El títol de doctor «honoris causa» de filosofia el porto mentrestant avui, puix que la Universitat de Harvard me l'ha concedit novament, i això per motius que no voldria, M. Dekan, privar-vos d'escoltar.

Traduït del llatí a l'alemany, el document diu així: «Nos, Rector i Senat, amb l'aprovació dels honorables inspectors de la Universitat, hem nomenat i proclamat en sessió solemne Thomas Mann, l'illustre escriptor que, intèrpret de vida per a molts dels nostres conciutadans, forma part del petit nombre dels que mantenen l'alta dignitat de la cultura alemanya, doctor «honoris causa» de filosofia, i li hem conferit tots els drets i honors inherents a aquest grau.»

Així, en singular contrast amb la concepció alemanya actual, la meua existència pren la seva forma en l'esperit dels homes lliures i cultivats de més enllà de les mars, i — puc afegir-ho — no solament allà. Mai no m'hauria vingut a la idea de fer ostentació d'aquestes paraules i d'aquest escrit, però avui, i ací, puc i deo esmentar-les. I si, M. Dekan (ignoro el costum), heu fet deixar al tauló d'anuncis de la vostra Universitat la lletra que m'heu adreçat, em permetré el desig que sigui fet semblant honor a la meua resposta. Potser aleshores, a més d'un dels membres de la Universitat, estudiant o professor, li vindria al pensament una vacil·lació, un espant misteriós i ràpidament reprimat, durant una lectura que s'assemblaria a una fugida, fora de l'isolament i de la ignorància perniciosament exigides, vers el lliure món de l'esperit.

Ací podria deturar-me. Però en aquests moments alguns altres aclariments em semblen desitjables i legítims. A la privació dels meus drets de ciutadà, malgrat que molts m'empenyessin a parlar, he respost amb el silenci; la meua excomunió acadèmica, puc considerar-la com l'ocasió decent d'una modesta professió de fe personal, en la qual, M. Dekan, a qui jo no coneix pas de nom, no us voldria considerar més que com el destinatari de l'atzar d'una testificació que no us és pas adreçada.

Durant els quatre anys d'un exili que no pot ésser qualificat de «voluntari» més que per eufemisme, car si hagués restat o retornat a Alemanya probablement ja no seria viu, el singular malentès del destí davant meu no ha cessat de preocupar-me. Mai no havia pensat — ningú no ho havia cantat vora el meu bressol —, que jo seria en els dies de la meua vellesa emigrat, espollat i difamat pel meu país, i en estat de protesta política profundament necessària. Des de la meua entrada a la vida intel·lectual m'havia sentit en perfecte acord amb les concepcions

Un testimoni de la barbàrie nazi

moral de la meua nació, i protegit per les seves tradicions espirituals. Més aviat havia nascut per a un paper representatiu que per a màrtir, més aviat per a aportar al món una mica més de claror i de joia, que per a combatre i odiar. Cal que s'hagi esdevingut una gran mistificació perquè la meua vida hagi pogut prendre una forma tan falsa, tan desnaturalitzada. Aquesta abominable adulteració, he provat, segons les meves febles forces, de fer-la cessar; i és d'ací que em prové aquest destí, i que he d'aprendre ara a conciliar-lo amb la meua natura que li és, en el fons, estranya.

Certament, he provocat el despit d'aquells que tenen el poder, no solament durant aquests quatre últims

mesos encara. Que fos merescut o no, el meu nom anava associat a la idea d'una certa manera d'«ésser alemany» que estimava i honorava. Que aquest fos jo, que protestava clarament contra els falsejaments indignes que sofria aquesta manera d'«ésser alemany», renova en mi una inquietant exigència a través dels lliures somnis d'artista, als quals de bon grat m'havia abandonat. Exigència difícil de refusar per a aquell al qual sempre havia estat permès d'expressar-se, de deslliurar-se per mitjà de la paraula, per a qui «experimentar» hom no ho feia més que en una llengua purificant i protectora.

El misteri de la llengua és gran. El que d'ella i de la seva puresa tenim és de caràcter simbòlic i espiritual; ella

considerada per tots amb una angoixa i una repulsió glacials, està a la llinda de la catàstrofe econòmica. Aquests terribles enemics li allarguen les mans, per a arrencar de l'abisme un membre tan important de la futura comunitat de pobles; per a ajudar-la, si solament ella vol posar-se a la raó i reconèixer les veritables necessitats mundials de l'hora present, en lloc d'obstinar-se en els somnis d'una tradició falsament sagrada. Sí, els que són amenaçats i torturats per ella han d'ajudar-la finalment, encara, perquè no arrossegui tot Europa en la seva caiguda i impedir-li de desencadenar una guerra vers on gira sempre els ulls, com damunt d'una «última ratio». Els Estats madurs i cultivats — i entenc ací per «cultura» el fet d'estar familiaritzat amb la idea que «la guerra no és permesa» —, aqueixos grans Estats tracten aquest gran país amenaçat i amenaçador, o més aviat els caps a les mans dels quals ha caigut, com els metges tracten els malalts: amb la més gran indulgència, amb la més gran prudència, amb una paciència, si no afalagadora, almenys inesgotable. Però aquests dirigents s'entesten a voler fer política de potència i d'hegemonia. El joc és desigual. Si un fa política mentre els altres pensen més en la pau que en la política, recull passatgerament algun avantatge. Una tal ignorància anacrònica del fet que la guerra ha esdevingut inadmissible pot reportar un bon moment d'èxit sobre aquells que ja ho saben. Però ve estigui en guàrdia el poble que, no sabent com sortir-se dels seus safers, busqui una sortida en la guerra detestada dels déus i dels homes. Aqueix poble trobarà la seva desfeta. Seria venut de tal manera que no se'n podria aixecar mai més.

El sentit i la finalitat del sistema de govern nacional-socialista és i no pot ésser més que aquest: preparar el poble alemany per a la guerra que ha de venir, eliminant, anihilant inflexiblement tota tendència contrària, fer d'ell un instrument de guerra, extremosament manejable i desproveït de tota velleïtat crítica, exiliat a una ignorància cega i fanàtica. Aquest sistema no pot tenir cap altre sentit, cap altre objecte, cap altra excusa; tots els sacrificis que exigeix de la llibertat, del dret, de la felicitat humana, comprenent-hi els crims secrets i públics que ha comès sense escrúpols, no poden justificar-se sinó en la idea d'una preparació absoluta per a la guerra. Si hom li retirés la idea de guerra com a objectiu, aquest sistema no seria més que un sistema de tirania inhumana: esdevindria del tot insensat i inútil.

A dir veritat, tant en un cas com en l'altre, és inútil i insensat. No solament perquè hom no li permetrà pas la guerra, sinó perquè la seva idea conductora de preparació per a una guerra absoluta i total provoca justament el contrari del que aspira. Cap poble de la terra no està avui en menys condició que aquest per a fer la guerra, tant del tot incapaç per a mantenir-la. Que no troba aliats, ni un de sol al món, heus ací la primera cosa, però no la més important. L'Alemanya estaria sola, i sempre terriblement convençuda de la seva solitud. Una solitud tant més greu perquè vindria del seu propi abandonament interior. És espiritualment disminuïda i humiliada, moralment buida, interiorment desfeta, en profunda desconfiança dels seus dirigents i dels que hauran fet d'ella, a través del temps; inconscient sens dubte, però carregada de funestos sentiments que Alemanya marxarà cap a aquesta guerra. No pas en l'estat del 1914, sinó físicament en l'estat del 17 o 18. El deu per cent dels usufructuadors immediats del sistema governamental, molt decaigut, no seria suficient per a

guanyar una guerra en la qual la majoria no veuria més que l'ocasió de treure's el jou vergonyós que des de fa tant de temps pesa sobre seu, una guerra que des de la primera desfeta esdevindria guerra civil.

No; aquesta guerra és impossible. Alemanya no pot fer-la, i si els homes que estan al poder conserven una mica de seny, llurs protestes de pacifisme no són pas el que volen fer creure als seus partidaris; mentides tàctiques. Elles sorgeixen d'una inquietant comprensió de la impossibilitat mateixa de la guerra. Però si no pot, i no hi ha d'haver guerra, per què fer de lladre? per què fer d'assassí? Per què aquesta solitud, aquesta hostilitat universal, aquesta submissió de l'esperit, aquesta nit cultural, tota aquesta misèria? Per què no, al contrari, i retorn al cor d'Europa d'una Alemanya conciliada, saludada la seva lliure introducció pel cant de joia de totes les campanes del món, a un sistema de pau europea, amb tot el que comportaria de llibertat, de drets, de prosperitat i de convivència humanes? Per què no? Senzillament, perquè un règim que nega amb la paraula i amb els actes el dret humà, i que vol conservar el poder i res més que això, s'aboliria ell mateix, perquè no podria fer la guerra si feia de debò la pau. Però, és això una raó?

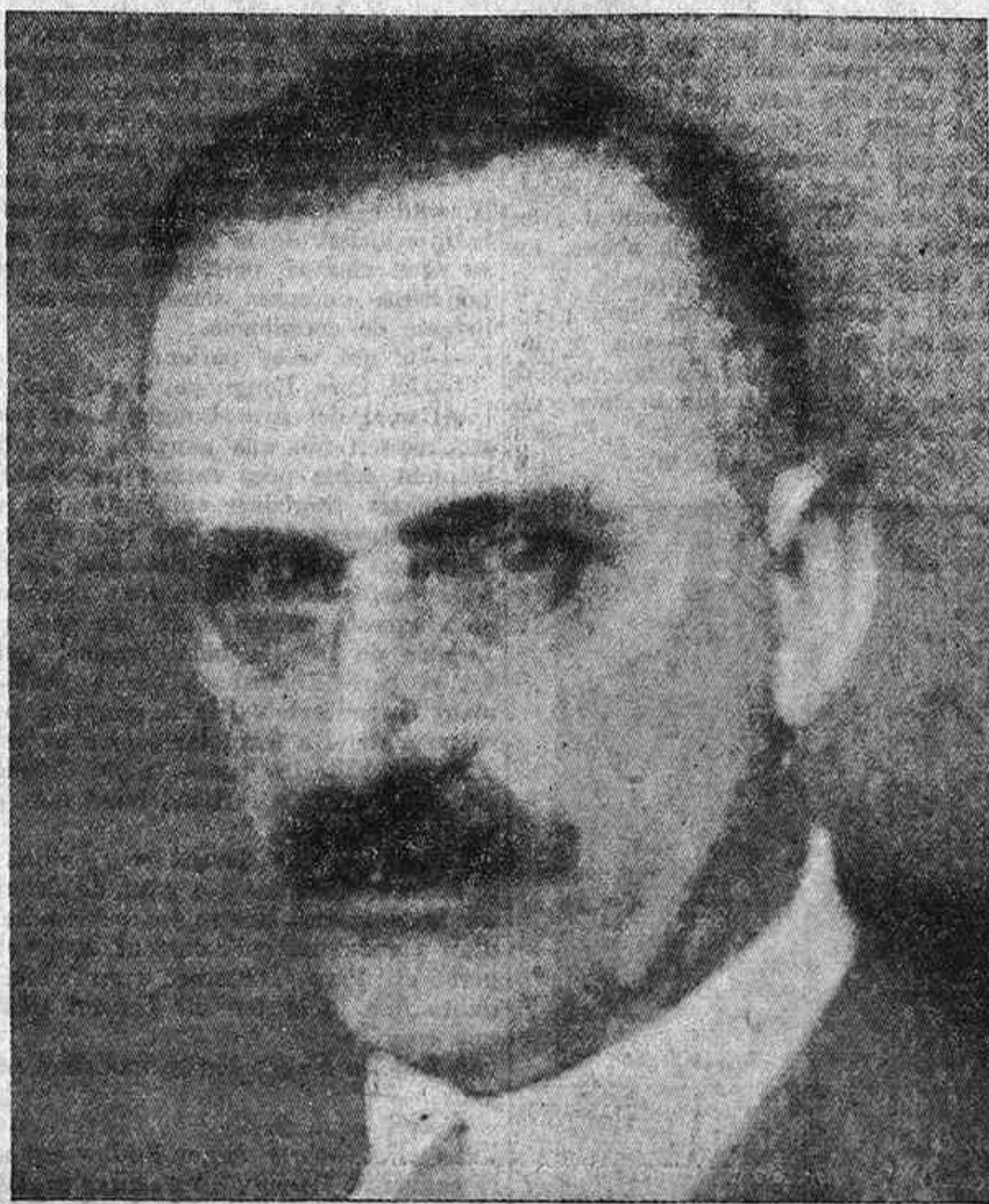
He oblidat, realment, M. Dekan, que és sempre a vós amb qui parlo. El que m'aconhorta és que fa estona que vós heu deixat la vostra lectura aterrorit per un llenguatge que des de fa anys no s'hi està acostumat a Alemanya, sorpresa d'espant perquè hom gosi esmerçar el verb alemany amb la seva llibertat d'abans. Ai las... No és per desprendre'm ni per vanitat que he parlat; sinó empeny per una pena i un turment dels quals els vostres acaparadors de poder no podien pas deslliurar-me quan decretaren que jo no fos més alemany; per una misèria de l'ànima i del pensament, de la qual, des de fa quatre anys, no en fou exempta cap hora de la meua vida, i contra la qual provo cada dia de lluitar per a aconseguir la meua missió d'artista. El meu sofriment és intens. I semblant a l'home que, per pudor religiós, és turmentat per l'escrúpul de fer passar sovint el nom més dels seus llavis o sota la seva ploma, però per tant en els instants de suprema expressió i de profunda emoció no sap privar-se'n, deixeu-me — ja que tot no pot dir-se — acabar aquesta resposta amb un impuls de prec:

Que Déu vingui en ajut del nostre país oprimat i profanat, i li ensenyi de fer la pau amb el món i amb ell mateix.

Kusnacht, llac de Zuric. El dia de l'any 1936-37.

THOMAS MANN

(Traducció de F. P. V.)

THOMAS MANN

anys per la meua obstrucció, i per les manifestacions, impossibles de reprimir, del meu horror; sinó també pel que ja havia fet i havia d'haver fet més aviat per impedir el que estava en camí de succeir. Quan de fet Alemanya caigué en aquelles mans, pensava callar. Pensava, uels sacrificis que havia fet, haver adquirit un dret al silenci, que em permetria guardar una cosa que tenia en el meu cor: el contacte amb el meu públic essencialment alemany. Els meus llibres, em deia, són escrits per als alemanys, per a ells abans que tot. L'interès que la resta del món em testimoniava no fou mai per a mi més que un accident de joia. Aqueixos llibres no eren més que el producte i un lloc d'educació recíproca entre la nació i l'autor, i s'assenyaven damunt d'hipòtesis que jo mateix havia ajudat abans a crear a Alemanya. En ells hi havia relacions delicades i dignes d'ésser preservades, les quals la política no pot pas tenir el dret de destruir grosserament. Existirien entre nosaltres impacients que, amordassats ells mateixos, voldrien mal al silenci del qui viu en llibertat? Jo podia esperar que la gran majoria comprendria el meu silenci, i me n'estaria reconeguda.

Aquests foren els meus projectes. Ells, però, foren irrealitzables. Jo no hauria pogut pas viure, no hauria pas pogut treballar, m'hauria ofegat, si d'un temps a l'altre no hagués «rentat» el meu cor, com deien els vells; si de tant en tant no hagués pogut donar clarament una expressió a la meua insonejable desplaença de tot el que es deia i s'esdevenia al meu país — pa-

no té solament un sentit artístic, sinó un sentit de moral universal. Ella és la mateixa responsabilitat, la responsabilitat humana. Tot a la vegada. Ella justifica el poble que la parla, ella és la pura guardiana del reflex d'aquest poble en els ulls de la humanitat. A través d'ella podem intuir què és l'unitat de l'humà, el problema humà en la seva integritat. Avui menys que mai ella no permet a ningú de separar l'esperit de la política i del fet social, de refugiar-se en la cultura isolada i aquell que intentés «totalitzar» una part del fet humà, ni que fos la política, cometria un gran crim contra el gran tot que forma la humanitat.

Com? Un escriptor alemany, al qual la seva llengua ha donat l'habitud de la responsabilitat, un alemany el patriotisme del qual ha continuat expressant-se — potser ingènument! — per la seva fe en la «incomparable importància moral» del que s'esdevé a Alemanya, aquest alemany hauria hagut de callar davant el mal imperdonable que s'ha comès i es comet cada dia en el meu país, contra el cos i contra les ànimes, contra l'esperit, el dret i la veritat, contra els homes i contra l'home? Hauria hagut de callar davant l'espantós peïll que significa per al continent aquest règim funest, i viure en una inexplicable ignorància de l'hora que sona al rellotge del món? Era impossible. I d'aquesta manera vaig ésser portat contra jo mateix a les testificacions, als gestos inevitables de presa de posició que ha tendit a l'acte absurd i dolorós de la meua excomunió nacional.

N'hi ha prou amb pensar simplement què són els homes que posseïxen la potència d'atzar tan llastimosament superficial de disputar-me el dret d'ésser alemany, perquè aquest acte mostri tota llur ridiquesa. Hauria jo, doncs, insultat el Reich, Alemanya, per la meua sola declaració d'ésser el seu adversari? Ells tenen la increïble audàcia d'identificar-se amb Alemanya, quant, malgrat tot, no és llunyà l'instant que serà d'una importància capital per al poble alemany no ésser confosos amb ells. On han portat l'Alemanya en menys de quatre anys?

Arruïnada moralment i físicament, esgotada per un rearmament que amenaça el món sencer, que deté el món sencer, i el subjecta en l'acompliment de la seva tasca veritable, la seva immensa i jurgen tasca de pau; avorrida, mal

Nova modalitat en la confecció dels llibres de comptabilitat que permet d'escriure-hi amb perfecta comoditat i estalvi de temps. No s'augmenta el preu. Per a demostracions telefoneu al 14856

TALLERS GRÀFICS
Patriç ARNAU
VERDADERA I GALLIS, 8 i 7
Catalunya, País de les Illes Balears

S'ha posat a la venda el llibre de F. PI i MARGALL

LA QÜESTIÓ DE CATALUNYA DAVANT EL FEDERALISME

pròleg, traducció i notes d'A. ROVIRA i VIRGILI

Preu: 3'75 pessetes

Administració i venda:

LLIBRERIA CATALONIA

Rda. de Sant Pere, 3 - Telèfon 24647

M. CHOLOKHOV CAMPOS ROTURADOS

La novel·la de la col·lectivització dels camps soviètics

Preu de l'exemplar: 5 pessetes

Del mateix autor

SOBRE EL DON APACIBLE

3 pessetes

Edicions Europa-Amèrica

APARTAT DE CORREUS 890 - BARCELONA

Un conte d'André Billy

La noia més bonica de Versalles

Quan entrà a la sala d'estudi amb els seus llibres i quaderns embolicats amb el drap de què ens servim per a protegir-nos els pantalons del dur contacte dels bancs, Lujaire veié el seu pupitre gran obert, amb la coberta baixada sobre la tapa del tinter.

No era pas la primera vegada que li havia estat feta semblant humiliació. De tota l'Escola apostòlica — és així com s'anomena una secció especial del col·legi reservada a una selecció d'alumnes marcats per la vocació religiosa —, solament ell era incapaç de tenir els seus afers en ordre. El Pare Director ho sabia, i cada tres o quatre mesos, en ocasió de la inspecció que passava dels pupitres, li feia aquesta advertència. Obert, el pupitre de Lujaire mostrava a la llum llançada pels becs de gas coberts de tul verd, un espantós garbull de llibres, quaderns, arnats, portaplomes, llapis, regles, gomes, ampolletes de tintes de color, compassos, estatuetes i imatges pietoses... Sobre aquest munt, que donava en termes petits la impressió del que deu ésser a l'engros l'efecte d'un capriment de terra, el Pare Director no es distraïa mai de posar ben bé en evidència un objecte que Lujaire tenia algun motiu de preferir-lo ben amagat: un carnet on havia escrit versos, per exemple, o bé un volum de les obres de Shakespeare, que per especial permís havia manllevat de la biblioteca dels pares, i oblidat de retornar-lo. Aquella vegada eren els versos, un quadern de poemes a la primera pàgina del qual estava inscrit en vermell el títol d'una oda a la Vendée realista. Lujaire acabava de descobrir Víctor Hugo en l'antologia de Delagrave i l'imitava amb tota innocència. Víctor Hugo havia cantat Napoleó II. De la mateixa manera, amb el mateix ritme, Lujaire cantava Charette, Cathelineau i La Rochejaquelein.

S'apressà a tancar el seu pupitre, però la majoria dels alumnes entrats a classe abans que ell, havien pogut ja gaudir-se'n la vista. Havia tingut algú temps de clavar un cop d'ull sobre l'oda a la Vendée? En tot cas no se'n respirava ni un mot. Tampoc no tenien pas l'aire d'haver remarcat el pupitre obert.

El «reglamentari» — mot que designava l'alumne encarregat del paper de vigilant i portanoves — que era aquesta vegada un tal Steimetz, de Strasburg, deixà el seu lloc, el primer de l'últim banc a l'extrem del passadís central, i, acostant-se-li per darrera, xiuxiejà a l'orella rogenca de Lujaire que el Pare Director el demanava.

—De seguida?
—Sí, de seguida.
—Està bé, ja hi vaig.
Després d'haver agafat el seu canell del clau numerat, Lujaire sortí de la sala d'estudi i s'adreçà al pavelló que, amb la capella i el menjador, contenia les cambres dels pares i els altres dormitoris. En travessar el passadís que separava el menjador de la capella es topà amb el Pare Director:

—Ah, sou vós, Lujaire? Pugeu a la meua cella.
—Sí, Pare meu.
—Precisament vinc de pregar per vós. Seguiu-me. Haig de parlar-vos.
El Pare Director, que hom anomenava també més simplement pel seu nom, el pare Rheinsbach, m'ha deixat la imatge d'un front ample i calb, de pòmuls sortints, d'ulls buits, i de admirable equilibri amb què s'aguantava, sobre el seu occiput, un barret de puntes afilades. Es dedicava a la pobresa amb un enginy particular. D'una rigorosa netedat, la seva sotana i el seu calçat arribaven, sense que pensés mai a canviar-los, al límit extrem de la usura. Era amb tota seguretat el darrer de portar-los. Després d'ell, els noicis de Saint-Acheul havien de renunciar a fer-ne ús.

Es tragué de la butxaça un manycoc de claus i obrí la porta de la seva cambra, invitant Lujaire a seguir-lo.
—Agenolleu-vos, fill meu — li digué —, i tot assenyalant-li el reclinatori col·locat entre les dues finestres s'assegué a la cadira que no li servia, segons crec, més que per a confessar-nos.

—Poseu-vos en presència de Déu.
Lujaire inclinà el cap i féu gest de recollir-se; però amb els ulls fixats sobre el crucifix de coure, pensava: «Si em prega de no fer més versos, què li respondré? Tindrè el coratge de dir-li que no?»
—Fill meu repetí el pare — resem junts un *Pater noster* i una Ave.
Acompanyat pel barboteig de Lujaire començà: *Pater noster qui es in caelis sanctis...*
—He observat, amb pena — féu ell quan acabaren — que, decididament, no teniu en compte les observacions. El vostre pupitre està sempre en el mateix

estat de desordre i de brutícia. Podeu explicar-me per què?
—Amb les mans juntes a l'extrem del reclinatori, Lujaire deixà perdre, per la finestra sense cortines, el seu esguard al lluny, sobre els parterres del jardinet reservat als pares.
—Us escolto, fill meu!
Igual silenci i igual immobilitat.
—Entretant, és la tercera o quarta vegada que he de resiguar-me a fer-vos aquest afront públic. Un sol advertiment hauria d'ésser suficient. Què és el que hi ha en vós que us priva de fer el petit esforç diari indispensable?
Però Lujaire sempre callava.

—Ja que calleu, Lujaire, parlaré jo al vostre lloc. Si sou incapaç de posar en ordre el vostre pupitre, és perquè us és impossible de posar en ordre la vostra ànima. La pols i la confusió que

trant del pare l'examinà de cap a peu: —La vostra bata està coberta de taques...

La regla, a l'Escola apostòlica, era de portar tots els dies l'uniforme, és a dir, el vestidet de coll ample i botons d'or, ajustat al tall per una gafa i formant una punta sobre els ronyons. Jo no sé com s'ho feia, però Lujaire trobà el mitjà de fer-se donar pel frare encarregat del vestuari, els vestits que semblaven haver estat tallats especialment per a ell, quan en realitat eren com els nostres, portats ja abans. La seva bata, estretament apretada a la cintura, s'entreobria al pit amb l'elegància una mica especial posada a moda per certs dandys del Col·legi. Aquest ajustament, aquesta forma irritava evidentment el pare Rheinsbach. El seu dit estès tremolava una mica mentre

regnen entre els vostres quaderns i els vostres llibres no són més que el símbol de l'abandó infinitament més greu on s'atrofien les vostres facultats espirituals. O! No és pas que no sigueu intel·ligent; heu rebut de Déu bells dones, brilleu en totes les matèries que necessiten imaginació, gust, vivacitat, i enginy espiritual. Sou el primer en grec, en llatí i en francès, però sou nul en història, nul en matemàtiques, sou feble en instrucció religiosa, i heu refusat deliberadament d'aprendre a nedar.

—Us respone de la bona voluntat — digué Lujaire — Steimetz us ho podrà dir; però no hi puc fer més, l'aigua m'ofega.
—Teniu almenys aquesta impressió, i com que sou incapaç de redreçar-vos sobre vós mateix, us declareu vençut per endavant. Aquí apareix tota la vostra feblesa! Jo em pregunto amb espant quina serà la vostra defensa contra les temibles temptacions que un futur pròxim us reserva! Quina edat teniu? Quinze anys?

—Quinze anys i tres mesos, Pare meu.
El religiós tingué un sobresaït.
—I voleu que no tremoli per vós? Voleu que no estigui espantat per la perspectiva de les dissorts on les vostres passions risquen de precipitar-vos? Quinze anys i tres mesos! I tan poca voluntat, tan poca aplicació en el compliment dels vostres deures religiosos, tantes distraccions a la capella, tantes quimeres, tants desviaments de la imaginació! Ah, pobre fill meu, em feu tremolar! Un ús tan dolent dels dons i de les gràcies que Déu ha acumulat en vós! Us adoneu de les vostres responsabilitats? Digueu, Lujaire, teniu idea de la ingratitude de què sou culpable als ulls de la divina Providència?

—Sí, Pare meu — féu Lujaire, esperant amb aquesta concessió apaivagar la colera del director.
—Us n'adoneu! Però aleshores la vostra culpabilitat és més que horrosa! Escolteu, aixequen-vos, veniu ací.
A un gest del jesuïta, Lujaire deixà el reclinatori, i vingué a col·locar-se dempeus davant d'ell. La mirada pene-

—Això són jocs de dansaires i de virtuosos que no tenen res a dir, trencà el pare Rheinsbach, movent el cap —. Creieu-me, en qüestió de rima, l'exemple dels clàssics és el bo. La rima no ha pas d'ésser feta de partit pres, ni ha de donar la impressió d'haver vingut per atzar, no cal pas remarcar-la, no cal pas que hom l'escolti, cal que amb prou feines s'entengui. És un matís que suposo que vós també copseu?...

—Sí, Pare meu — féu Lujaire, fent-li oblidar aquesta apassionant discussió la inferioritat de la seva posició; però la rima rica té partidaris on jo crec poder-me defensar sense caure en el defecte de decadència...
—De qui voleu parlar?
—Del Pare Loughaye, Pare meu.

Al nom del pare Loughaye, el pare Rheinsbach féu una ganyota. Indubtablement tenia poca estima per l'autor de tantes tragèdies edificants que es representaven aleshores en tots els col·legis dels pares, l'art dramàtic portat a la perfecció. No importa; cobrir-se amb aquesta autoritat era per part de Lujaire de la més hàbil tàctica, i de fet el pare Rheinsbach quedà visiblement desconcertat. Féu la ganyota, però no s'atrív a formular contra la prosòdia de l'il·lustre poeta tràgic l'objecció que amb tota certitud tenia dins el seu esperit.

Lujaire estava davant seu, vibrant d'ardència polèmica i a punt de defensar la rima rica contra les prevenccions d'un classicisme ridiculament antiquat, però el Pare Director aprecià sens dubte que ja havien dit bastant sobre una cosa tan profunda d'un...
—Ens hem allunyat molt de l'objecte on jo hauria volgut limitar aquesta conversa. Poseu-vos una altra vegada alguns instants en presència de Déu.

Amagà el seu rostre amb les mans, i Lujaire, amb els colzes sobre la taula de roure, féu igual. Transcorregueren dos o tres minuts, car la veu del jesuïta féu sentir aquests mots inesperats:

—Us invito, fill meu, a recordar certes conversacions tingudes per vós la setmana passada en el curs de la recreació de Monthiers.

Monthiers era, als voltants de la ciutat, la propietat de companya dels jesuïtes: dos o tres pavellons a l'estil del convent, un parc, terrenys de joc, un riu. El Col·legi i l'Escola hi anaven dues vegades a la setmana durant el bon temps. Prohibint-nos el reglament passar les vacances entre la nostra família, ens hi instakàvem, a més a més, cada any pels mesos d'agost i de setembre.

Endebades Lujaire, aterroritzat, provà de recordar quina conversa inconvenient havia pogut tenir la setmana passada a Monthiers.
—Vaig, doncs, a ajudar-vos — insistí el pare Rheinsbach. Era el moment de refer les files per a tornar a ciutat; vós us estàveu al peu de l'acàcia grossa i llegieu en l'almanac del *Pèlerin* una historieta en veu alta. Us envoltaven tres o quatre dels vostres companys. Des sobte interrompéreu la vostra lectura i vau fer una reflexió. De debò, no us recordeu quina era? Jo us he posat mentrestant en el camí... I si ara us repetis la frase que motivà la vostra remarca, us revindria a la memòria?

—No ho sé — murmurà Lujaire —. Us juro, Pare meu, que no em recorde de res...
—No jureu! — respongué el religiós —. Amb totes les precisions que us he facilitat: el lloc, les circumstàncies, l'almanac del *Pèlerin*, és impossible que no endevineu a què faig al·lusió!
—Pare meu, us ho asseguro...
—Bé! Heus ací la frase en qüestió: «La senyora Tal, el nom importa poc, era la noia més bonica de Versalles...» Això no us recorda res?

Lujaire féu un signe de cap afirmatiu.
Lujaire féu un signe de cap afirmatiu.

tiu. Sí, allò li recordava alguna cosa, recordava haver llegit aquella frase, però no de la reflexió que li havia inspirat.

—Què dieu?...
—Pare meu — exclamà ell, víctima d'un veritable enfolliment — castigà-me si ho he merescut, però m'és absolutament impossible d'endevinar què és allò que tinc a perdonar-me!

—No, no us castigaré pas, car la paraula que vau pronunciar i que m'ha estat exposada per algú que amb raó l'havia escandalitzat, escapa a la definició d'això que hom té comunament per una falta. No és pas una falta el que heu comès, dissortadament és pitjor que una falta! Una falta, un se n'acusa i evita de recaure-hi; d'un hàbit dolent, un se n'esmena, a condició tota vegada que tingui el ferm propòsit suficient, i nosaltres sabem que no és pas aquest el vostre cas, almenys en allò que fa referència a l'ordre i a la bona marxa dels vostres afers; però què dir d'una exclamació, d'un mot escapçat com un sospir involuntari, del fons de la vostra natura! És aquesta natura tota sencera que s'hauria de reformar!

El pare Rheinsbach havia girat el cap vers Lujaire i fixat sobre ell una mirada on la commiseració disputava ara amb la severitat.

Es decidí, per fi, a repetir la frase fatal i reveladora.

«La senyora Tal era la noia més bonica de Versalles», acabàveu de llegir, i aleshores us sentíreu resolt i somriguéreu en deixar tancar l'almanac, i vau dir...

Féu encara una pausa.
—Vau dir: «Que és poètic!...» Ho negueu?

Per què negar-ho? Era veritat, recordava molt bé haver dit: «Que és poètic!» i reconeixia que aquesta exclamació tenia alguna cosa de lleuger, d'irreflexiu; un futur sacerdot, i amb més força raó un religiós, un futur jesuïta, havia d'observar davant la dona una més gran reserva; però allò no era més que un mot, el seu esperit no s'hi havia complicat, ell no hi havia donat cap importància. Amb prou feines l'acabava de pronunciar que, a un cop de xiulet de Steimetz, la petita colònia d'alumnes s'havia arreglerat per a retornar a la ciutat. Des d'aleshores que no hi havia pensat més. Tot plegat feu insignificant aquesta historieta del *Pèlerin*. El fullotó era a la seva butxaça; l'havia tret, l'havia obert maquinalment i es posà a llegir-lo bo i alt, sense donar cap importància a les ratlles que tenia sota els seus ulls. Ho havia fet per atzar, únicament per atzar, per omplir els dos o tres minuts que deurien transcórrer encara abans del cop de xiulet de marxar.

—Fill meu — respongué el pare Rheinsbach —, tindrè en compte les vostres explicacions, les crec certes en bona part, però queda en mi un gran dubte. El vostre gust per la poesia, la vostra feblesa de caràcter, la vostra nerviositat, la incapacitat en què esteu d'exercir la disciplina necessària, la vostra actitud distreta a la capella, l'absència de pietat, jo diria més: l'absència d'ànima que es fa sentir en les vostres entonacions quan canteu a l'harmonium, la vostra afectació d'elegància, tot això forma un conjunt pesat de presumpcions que m'espanta una mica... Retireu-vos, baixeu a la capella i pregueu a Déu alguns instants. Pregueu, sí, pregueu! Pregueu, que en teniu necessitat!

Ja al passadís, Lujaire anava a tancar la porta de la cella quan el pare el cridà:

—A propòsit, qui és el vostre àngel de la guarda?

No sé si la institució d'àngels de la guarda ha existit mai fora de l'Escola apostòlica. Cada un de nosaltres tenia el seu, llurement escollit entre els alumnes més avançats, de fet entre els congregants de filosofia i retòrica. El seu paper consistia en una mena de conseller, tenint sobre el confessor i el director espiritual, pròpiament dit, l'avantatge d'un poder de vigilància permanent. Els informes de l'Àngel de la guarda i del seu protegit no eren sotmesos a cap regla definida, malgrat la sospitosa reprovaçió que en els Col·legis de la Companyia es dona a les

(Passa a la pàg. 7)

TALLER DE FOTOGRAVAT
COLLECTIVITZAT

ANTONI MARTÍ

AVINYÓ, 19, PRAL. TELÈF. 17047

LES LLETRES

Del Casal de la Cultura

Altres vegades s'ha parlat del Casal de la Cultura, institució recentment constituïda en aquesta ciutat, i que ve a ésser com el màxim exponent del moviment espiritual de la terra catalana en aquests moments de profunda transformació social.

No és possible de concebre una revolució de la naturalesa de la que a hores d'ara està operant-se dintre l'àrea de Catalunya, sense que l'esperit de l'home, en totes les seves manifestacions i activitats, hi prengui la part directiva que li pertoca. S'ha dit — i és la veritat —, que no solament de pa viu l'home, però també és ben cert, segons aquell aforisme antic, que de primer és viure i després filosofar. Si guí com sigui, hem de convenir que el pensament és l'únic element vital que marca la petjada de l'home damunt la terra. També viuen les bèsties i les plantes, però per la sola materialitat d'aquest fet no hi ha hagut mai, ni pot existir, una estructuració jurídica i social de cap mena. És el pensament, doncs, és la idea, l'esperit i el sentiment allò que mou tota la mecànica del món, aquest món que només depèn de nosaltres de poder-lo convertir en un paratge on les relacions humanes i els essents socials tinguin aquell mínim de dolor i de benestança que tots els homes de bona voluntat voldríem durant el nostre breu i trist pas per aquesta vida plena d'abrics i dolors.

Una revolució que no faci moure i endugui i canalitzi tots aquests factors morals que formen la cultura humana, és una força tal volta inoperant i qui sap si també ineficax. No coneixem en la Història cap trastorn del caràcter del que actualment sotragueja la nostra terra, sense que els elements espirituals més nobles del poble no hi hagin pres una part activíssima i capital, i és per això que els homes que sentim la transcendència mundial d'aquestes hores de lluita i de trasbals, hem pensat a donar cos i figura a aquesta congregació de la cultura — diguem-ho així — que ha aparegut en el camp tan vast i tan heterogeni de la nostra revolució.

Altrament, sense els prestigis tan purs del pensament humà, és impossible que s'aguantí cap concepte jurídic ni social, i molt menys en aquestes hores que la humanitat cerea amb afany el camí d'aquella nova vida que l'ha de salvar de l'opressió, de la misèria i de la lluita de l'home contra l'home i del germà contra el germà. La cultura, que vol dir conreu de l'ànima i fructificació de l'esperit, ha de fer viable aquella convivència tranquil·la i universal que tots els homes conscients i de responsabilitat estem anhelant, tot treballant per ella. La cultura ha d'eliminar les diferències de classe i d'estament que eren fins ara les característiques i la marca de la nostra dissortada condició de proletaris. La cultura ens ha de fer tots iguals davant la realitat d'aquell esdevenidor, per a la consecució del qual tots els catalans que estimem la nostra terra adorable estem disposats a donar la vida, si cal. I qui diu catalans, diu homes, puix que en aquest afer tan transcendental no pot haver-hi races, ni fronteres, ni patries, sinó l'home, l'home que sent dintre les seves entranyes amaraes d'amor el goig de viure i la joia de la fraternitat universal.

No és concebible cap gran ideal ni cap moviment efectiu i altruista en un ésser que no senti aquestes generoses apències, com tampoc no és possible que un llum pugui resplendir dintre unes parets de matèria intrasparent. L'ideal és el fruit més selecte de la nostra intel·ligència, i no pot donar-se selecció si no en un esperit conreat, treballat, o classificat i filtrat a través de tots els nobles afany produïts per la cultura.

L'home, per instint, cerca sempre entre els abrics i dolors de la vida, aquell camí que pot menar-lo més recatament a la felicitat. Jo diria que totes les guerres, tots els grans moviments

socials i totes les lluites i carnatges que omplen les pàgines de la Història, tenen, com a únic motor espiritual, aquest instint indefugible de voler ésser felix. Hi ha morals, hi ha sistemes filosòfics, hi ha moltes religions que conclouen, a tall de màxima dogmàtica, que la felicitat no és possible d'assolir-la en aquest món, i ens rementen el conhort i la vaga esperança d'un altre món desconegut, però més perfecte. Tanmateix, l'home, en la intimitat de la seva consciència, sent d'una manera clara i profunda que té dret a ésser felix en aquest món, precisament, i no en cap més altre de més enllà i ple de fantasies, i aquesta veritat tan gran i tan dolça, que du gravada dintre el seu pit d'ençà que neix, és tal volta l'única veritat que ell mateix s'esforça a fer tornar mentida. Cert; és l'home mateix qui es fa infel·lix, som nosaltres mateixos que tot sovint menyspreem la bonança i la claredat del sol i congreiem la foscor i la tempesta damunt els nostres caps. La infelicitat sempre és produïda per la nostra ignorància, per la nostra feble contextura moral, per no haver-nos sabut desprendre del tot d'aquella solada de por, de tristesa i de desconfiança que li ha romàs al fons del fons de l'ànima al cap de tants segles i de tantes generacions d'embrutiment i d'esclavatge.

Tots nosaltres hem conegut homes molt pobres, físicament i econòmicament parlant, que han estat i han viscut com uns perfectes benaventurats. La font de llur goig no han estat pas els béns materials, les delícies de la carn i els plaers del món sensible; tota llur complaença l'han trobada en la florida magnífica de llur esperit i en el rabeig incomparable de llurs pensaments, sense traves ni límits. És clar que això, al qui té gana, i al qui pateix fam de justícia, no li diu res, però hem de convenir que si ara lluitem per alguna cosa, si ara patim dolors mortals en la carn i en l'ànima, tant en nosaltres com en els nostres fills, és per arribar a aquell estat en què l'home, amb les seves propietats i naturals possibilitats que li rendirà la seva vida, pugui també tenir el luxe i el plaer d'ésser felix amb el goig inacabable del seu esperit.

La cultura ha d'ésser, doncs, com la vareta màgica que ens ha d'agermanar a tots, puix que ella, sense adonar-nos-en, ens ha de transportar a aquell pla superior on no pugui haver-hi els odis, les enveges i les misèries que ara ens fan tan dissortats. I vet ací la idea motriu per la qual hom ha arribat ara de poc a la constitució del Casal de la Cultura, on tots hem de cabre i on tots hem de participar i col·laborar activament i cordialment. Caldria, però, que el poble posí tota l'atenció en aquesta mena de necessitats i que tots plegats sentim l'anhel de voler superar-nos i de saber bandejar tota egolaria que pugui ofegar aquests desigs. El Casal de Cultura entenem que ha d'ésser la veritable Universitat Popular, ja que Universitat vol dir, tanmateix, com la conjunció de totes les activitats i de totes les manifestacions de la intel·ligència humana al servei de tots plegats. El Casal de la Cultura ha d'ésser com la casa patral de tothom que senti honoradament i noblement els batecs de la nostra revolució, en la qual, tant com guanys materials, hem d'anar a cercar la perennitat i la prodigalitat del tresor espiritual de la raça i l'alegria inefable de poder viure en pau i amb bonança damunt d'aquesta terra catalana que tant estimem.

La constitució d'aquest Casal ja és un fet, i ara els seus promotors fan una crida a tothom que vulgui seguir-los, per tal que el nostre poble, amic de les angonies del trontoll d'aquesta gran convulsió social, doni al món la sensació que sent, com el primer, els anhels que informen tots els moviments del proletariat universal.

El Casal del qual us parlo, propugna, en primer lloc, la cultura per la cultura, el conreu de l'esperit per tal de fer-nos més dignes dels avenços socials que estem a punt d'obtenir i dels que ja hem conquerit. Arquitectes, pintors, escultors, juriconsults, mestres, artistes, tècnics, treballadors de la intel·ligència... tothom hi cap i tothom té el deure de formar en els seus rengles. Altrament, hi ha un altre punt de coincidència que ens obliga a associar-nos i a formar part d'aquesta nova entitat, i és la defensa i la dignificació de tota mena d'activitats culturals, a fi i efecte que els seus rendiments econòmics bastin per a satisfer suficientment les necessitats de cadascú.

JOAN SANTAMÀRIA

La noia més bonica de Versalles

(Ve de la pàgina anterior)
amistats particulars — *nunquam duo, semper tres* —; però un quart d'hora de cada diumenge era reservat a les converses dels àngels de la guarda i llurs protegits. Això tenia lloc abans de dinar, de tres quarts de dotze a les dotze.

A torn de llista, interrompiem la partida de pilota o de caçador, o de bitlles, per a reunir-nos en el corredor que separava la capella i el refectori amb el gran que havíem elegit per confident i amb qui faríem durant alguns minuts les cent anades i vingudes sota els castanyers. Parlava hom a l'àngel de la guarda amb més llibertat que al confessor? Segons la meua experiència personal no ho crec pas, car era tàcitament entès que la cosa que es deia a l'àngel de la guarda podia ésser eventualment repetit al confessor. El meu àngel de la guarda es deia Cormier. Mai no havíem estat completament perduts de vista. Segons les darreres noves, era professor al Col·legi de Sant Estanislau, de Màlaga, però després de l'expulsió dels jesuïtes d'Espanya, no he tingut més notícies d'ell.

L'àngel de la guarda de Lujaire era Habig, el prefecte de la congregació. —Està bé, ja li parlaré — féu el pare Rheinsbach.

El diumenge vinent, a penes començada la recreació de tres quarts de dotze, Habig cridà Lujaire i el portà cap al petit pati dels castanyers. Habig era una mena de gegant bru, d'ulls blaus i tendres, d'una conducta i d'una pietat exemplars, però al revés de la majoria d'entre nosaltres, on el reclutament era bastant rigorós, ell no brillava gaire a classe. A més, hom l'havia desviat vers les matemàtiques elementals que preparaven el batxillerat en ciències, i, en aquella època almenys, passaven entre els jesuïtes com estudis de grau una mica inferiors a aquells dits de filosofia.

El P. Rheinsbach — començà ell — m'ha dit algunes paraules sobre vos. Sembla que heu tingut converses que han estat motiu d'escàndol el dimarts darrer, a Monthiers. De qui sospiteu que les ha repetides al pare?

—Jo sospito de tot el món — respongué Lujaire. I de fet que era aquesta resposta el partit més prudent. No hi havia cap persona al Col·legi que no fos capaç de fer, d'un espionatge d'aquesta mena, un deure.

La qüestió d'Habig havia, doncs, sorprès a Lujaire. Com? Habig, el model de totes les virtuts, el prefecte de la congregació, condemnant l'espionatge! Això no es podia creure!

—Estigueu tranquil, prossegueí l'àngel de la guarda d'espatlles d'atleta i ulls blaus; l'incident no tindrà pas continuació. He assegurat al Pare Rheinsbach que en la vostra reflexió no hi havia posat gens de malícia, però... entre nosaltres, Lujaire, penseu molt en les dones?

«Entre nosaltres» significava: «Em podeu parlar amb tota confiança, les vostres confidències no seran pas repetides al Pare Director». Era força estrany, força sospitos, aquest centre nosaltres...

Lujaire, que alguns dies després havia de contar-me aquest petit drama en tots els seus detalls, faltava que es deixés agafar.

—Sí — digué ell —, hi penso, hi penso molt...

—Penseu en les dones en general — insistí l'altre —, o bé en certes dones en particular?

Aquesta qüestió, que plantejà el confessional, posà Lujaire en expectativa. —No ho sé — féu ell —, no me n'adono pas...

—Mireu, és ben senzill... Quina imatge la paraula «dona» evoca en el vostre esperit? «La noia més bonica de Versalles» què és el que us suggereix en resum?

—No ho sé — repetí Lujaire —. I a vos?

La resposta era d'una audàcia singular. El prefecte de la congregació es tornà tot vermell.

—A mi? Què és el que «la noia més bonica de Versalles» em suggereix a mi? Ho voleu saber? I bé, no us ho diré pas! Jo no tinc confidències per fer a un brivall de la vostra edat. D'altra banda, sapigueu-ho bé, aquestes paraules no em suggereixen res, enteneu-ho bé, res! Absolutament res! Res de res! Aneu a jugar! Aneu! Aneu! I vos heu de compondre versos com Víctor Hugo... No sou més que una criatura, una entremaliada criatura!

Traducció de Ferran Planes (Il·lustració de G. Sainz de Morales)

El nostre concurs literari

MIL PESSETES A LA MILLOR NOVEL·LA SOBRE LA GUERRA

MIRADOR organitza un concurs literari de novel·les o reportatges novel·lats sobre la guerra, d'acord amb les següents bases

BASES

Primera. El tema principal de les obres que aspirin al premi haurà d'ésser forçosament un aspecte qualsevol de la guerra actual, tant del front com de la reraguarda, i la seva finalitat precisament la d'encoratjar perquè la guerra sigui guanyada de la manera més ràpida possible.

Segona. Per a atorgar el premi, el Jurat tindrà en compte la vàlua literària de les obres i llur sentit polític.

Tercera. Les obres hauran d'ésser escrites en català, a màquina o amb lletra molt clara, en quèl·lules per una sola cara, i tindran una extensió mínima de 150 pàgines format octau impreses en tipus del cos 9.

Quarta. L'obra premiada serà publicada precisament per MIRADOR o per l'editor que la nostra revista designi, i el pagament de l'import del premi equival a l'adquisició dels drets de publicació.

Cinquena. Els originals hauran de presentar-se a la nostra redacció, Portal de l'Àngel, 24, amb indicació del nom i domicili de l'autor, abans del dia 30 de juny pròxim a les vuit del vespre. El veredict del Jurat es farà públic abans del 19 de juliol i al mateix temps es publicaran també els noms de les persones que el componguin.

Sisena. El premi consistirà en mil pessetes en metàl·lic. El Jurat podrà també designar altres obres que consideri dignes de publicar-se i MIRADOR proposarà a llurs autors les condicions oportunes de publicació.

Barcelona, 31 de març del 1937.

LA TEMPESTA DE SORRA

Tots els tambors ja són preparats per la gran parada feixista. Als sorral de Líbia daurats camises negres, com troncs, són passats en revista. Els musulmans es colliguen els turbants entorn del front; són forçats a fer festa. Practiquen el salut romà. I aixequen les mans. I llur legió, en fila resta. Ells, d'estona, la testa han acalat vers el mestral tot en flames. S'enfonsa el sol. El res ha començat. Al lluny, no hi han oriflames del Duce. Crit sobtós: «Tremeu. Siguen-li fidels, i amb temença.» Del país un vaixell s'ha endut el romeu. Sorra en turment privà sa aparença. Un gra de sorra ja li ha inflammat els ulls. Té altres deures a la llunyania. De nou, tots ells s'han vinciat, de joia curulls. La tempesta és poesia. Adhuc veient camises negres a prop, l'Islam ha romàs apacible. Les hienes, que braolaren, de cop perderen l'aspecte terrible. I el Duce se'n va. Llança fum el vaixell. No va tan ràpid com cobeja. Ell acala el cap, com Napoleó ja vell. I l'esguard vers Ponent rabeja. I parla ben baix: Cap a Roma, i volant. I s'ombren les seves vies. I obria el Vaticà tremolant. Les tempestes no eren fantasies. No ve, no, d'Àfrica país. Ve de Castelles ardides. Pren el mar una trista color gris... Ses legions destruïdes! De Guadalajara bronz el temporal. Eli ha perdut en la guerra fusells, canons i tancs. I un general ha caigut mort en Ibèrica terra. Brolla un temporal, com mai s'és vist en els Abruzzos de molts anys enverra. D'Espanya arriba al Duce un vent molt trist, que el somni d'Imperator exaspera. Es reuneix amb cuita el gran consell. L'auriflor dels feixistes. «Que surtin els navilis», crida ell. Però, de Roma el vent del dubte ja és a les envistes.

ERICH ARENDT

Casa RENÉ
COPIES a màquina
CIRCULARS
amb multicopleta a preus reduïdíssims
MONI-SID, 18, pral. - Tel. 18053

Per manca de paper ens veiem obligats a reduir a 10 les pàgines d'aquest número de MIRADOR

LA MASCOTA DE LA REVOLUCIÓ

El més petit de tots
PREU 3 Ptes.

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
Vàncols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

LES ARTS I ELS ARTISTES

SOBRE ALLO QUE ANOMENEM GRAVAT AL BOIX

Per ENRIC C. RICART

La major part dels que coneixen la història de la xilografia i tots els que la desconeixen diuen «gravats al boix», «boixos», en lloc de gravat a la fusta o xilografia.

Devem ésser únicament els catalans els que anomenem precisant la qualitat de la matèria, l'art de gravar en relleu damunt d'una planxa de fusta, la qual, les més de les vegades, no serà fusta de boix. Els castellans diuen «grabado en madera» i, excepcionalment, «bojes»; «gravat» o «incisió a la fusta», és la traducció exacta de moltes altres expressions estrangeres.

Sabent que la usança de la xilografia es remunta a uns deu segles abans de l'era cristiana, que ja es coneixia a la Xina per la impressió tabular; sabent també que a Europa es coneix d'ençà del 1300 i que fins a les darreries del 1700 no es va pensar a fer les xilografies emprant la fusta de boix, veurem com n'és d'afortunada i gràtuita la corrent denominació de «gravat al boix».

Ara, doncs, que ja hem encetat el que es refereix a la història del gravat a la fusta, és oportú precisar-ne alguns punts.

Les planxes xilogràfiques, o sigui la impressió tabular, són d'usança encara avui a la Xina, i es comprèn si considerem que els xinesos no tenen alfabet, sinó només uns quaranta dos mil signes i ideogrames per a expressar tots els matisos del seu llenguatge, la qual cosa fa que sigui impossible compondre tipogràficament l'escriptura xinesa o en caràcters movibles i s'han de valer d'aquest antiquíssim procediment o d'altres de moderns, derivats de la fotografia. Els xinesos, però, no s'atancaven. La vitalitat enorme d'aquell poble i les necessitats de l'època els permeté de fer aparèixer ja en el segle X un periòdic, «La Gasetta de Pequín», imprès amb planxes de fusta, les quals resistien un tiratge considerable. Si la invenció de la xilografia ve dels xinesos o dels àrabs, és una qüestió un xic tènue. L'origen pot arrencar d'un país o d'un altre; i el que, però, sembla evident és que el fet sorgeix de la necessitat de produir i reproduir dibuixos per a l'estampació de teles.

A Europa es coneix la xilografia al cap de poc d'aparèixer les cartes de jugar. Té, doncs, interès conèixer com va anar la cosa. Les primeres cartes de jugar eren fetes a mà. De seguida, però, va caldre anar més de pressa i per això es van retallar els dibuixos en paper fort o en pergami, el qual aplicat damunt de les cartes i fregat amb color imprimia les figures. És el mateix procediment del «trepat» d'avui i que ens suggereix tot seguit el mot «fràgil» estargit damunt de les caixes de fusta que van per aquests mons de Déu, sense que, sovint, es faci massa cas d'aquest discret advertiment. Aquest pro-

Una xilografia d'Enric C. Ricart

cediment s'anà afinant i quan hom imaginà de gravar en fusta les cartes de jugar es representaren les figures mateixes de les primeres. Ben poc, però, per no dir gens, han canviat d'aleshores ençà. Encara que de fet això representi l'aparició a Occident del gravat tipogràfic, essent com era un procediment tan pobrament utilitzat, no considerarem pas aquestes primeres mostres xilogràfiques amb el mateix interès dels gravats apurats que sortien de les mans dels primers gravadors i eren obres definitives d'innegable empena artística. Sembla que el més remot testimoni de gravat a la fusta portant una data

és una imatge de la Verge i Jesús Infant en un jardí i voltats de quatre Santes. Es va descobrir a Malinas, dins un vell bagul i porta la data del 1418.

Segueix una imatge alemanya de Sant Cristòfor i data clarament de l'any 1423. Com que Sant Cristòfor és el Patró dels viatgers, aquesta imatge es divulgà moltíssim, perquè la po-

«Els centurions», gravat francès considerat com el més vell testimoni xilogràfic a Occident

saven en els baguls i altres estris de viatge.

Existeix un gravat sense data, anomenat «Els centurions» ací, i «boix Protat» a França, l'antiguitat del qual sembla segur que va del 1360 al 1370. La descoberta a França d'aquest gravat capgirava una pila de punts històrics i ve a desfer el que fins ara s'havia cregut, que el gravat tipogràfic a Europa arrenqués d'Alemanya. Es va descobrir fa una trentena d'anys en un poble del Loira, a sota d'un enllosat, el qual estravava, i un impressor anomenat Protat va adquirir-lo així que va assabentar-se'n. Han permès de classificar a aquesta obra entre les dues dates indicades, profunds estudis dels quals ara retreurem els punts més essencials, els quals creiem més evidents per a situar aquest cèlebre gravat amb la més precisa exigència cronològica. En el dibuix, que representa la Crucifixió, el centurió porta una banderola en la qual va gravada una llegenda en escriptura inicial del segle XIV. L'escriptura inicial, que arrenca del segle XIII i va fins a la meitat del XIV, va ésser reemplaçada per la minúscula gòtica de forma estreta i trets angulosos. L'escriptura inicial, derivada de la romana amb grosses capitals de contorns arrodonits, no era prou intel·ligible per al poble dels anys 1360 al 1370 i a partir d'aquesta època no es podria esmentar cap gravat en què l'escriptura inicial hi fos en una llegenda sencera. Ultra els estudis paleogràfics, els detalls d'indumentària dels personatges i l'estil del dibuix, entre altres raons, confirmen aquesta classificació i fan que aquest gravat sigui considerat d'indubtable origen francès, borgonyès per a més precís, i el besavi dels gravats a la fusta.

Deixem els alts i baixos, la preponderància i les davallades de l'aplicació de l'art xilogràfic. Els Durer, Holbein, Wohlgemuth, Pleydenwurff i tants d'altres van servir-se d'aquest procediment per a fer meravelles. Saltem al 1771: la «Societat de les Arts», de Londres, va fundar l'any 1771 un premi als millors experiments de gravats a la fusta.

Quatre anys més tard obté aquest premi el pintor i gravador Thomas Bewick, el qual reformà l'antiga tècnica, i en treu resultats sorprenents. Abans de les innovacions de Bewick es gravava la fusta — perera, taronger, cirerer — en sentit longitudinal i el fet de gravar-la en sentit transversal o «per testat», permetia de resoldre molts

més detalls. Les llenques de boix aniran substituïnt les llenques de perera i els burins desterraran els ganivets i tot plegat farà una tècnica nova. D'aquesta descoberta de Bewick n'arrenca una extraordinària revifalla de la xilografia. Es podien resoldre tantes coses i matisar i donar les qualitats dels objectes que, immediatament, el xilògraf es convertí en un virtuós i en un pacient artesà, en un artífex. Ben sovint, però no dir sempre, l'artista no intervingia per a res en la reproducció xilogràfica del seu dibuix. I amb l'esplendorosa apoteosi de la tècnica del gravat va venir la caiguda terrible. A casa nostra aquesta esplendorosa apoteosi correspon al no menys apoteòsic desastre de la Guerra de Cuba.

Veure les causes per les quals el desenvolupament tan considerable de la xilografia va enderrocar-se estrepitosament, donaria peu a allargar excessivament aquest article. Direm només que la mateixa empena que prengué el gravat a la fusta va ésser la causa de la seva pròpia caiguda, caiguda terrible, per culpa de la invasió del gravat mecànic-fotogràfic amb el qual equivocadament es volia competir, oblidant les característiques de tot gravat a la fusta, les gràcies inconfusibles d'un gravat a la fusta.

La dictadura portuguesa contra el poble espanyol

(Ve de la pàg. 2)

quals, servilment, els guàrdies fiscals de la duana s'abstingueren de revisar els equipatges... L'extraordinària tramesa guerrera, fou col·locada en 140 vagonets, que formant quatre trens sortiren immediatament cap a la frontera espanyola, on es lliurà als esbirros de Franco... Al «Witemberg» seguiren l'espai d'un mes altres quatre vaixells italians i alemanys, tots amb material de guerra amb què Mussolini i Hitler acudien a socórrer els generals reneats.

Després de la presa de Badajoz, producte de la traïció de la Guàrdia civil d'aquella ciutat, Oliveira Salazar referí ordre de proporcionar armes als «panyols» de Falange. No n'hi havia en cap magatzem, però per el dictador portuguès no hi ha inconvenients. Oliveira disposà el lliurament immediat de totes les carabines, mosquetons i metralladores que per al seu ús tenia la policia portuguesa. Serviren aquelles armes per a realitzar les espantoses matances de Badajoz, Almendralejo i Mérida...

Tot és poc, per a alimentar la foguera d'Espanya. No són bastant les bombes, i s'encarrega a l'Estat portuguès d'uniformar els rebels. A la fàbrica d'uniformes que el Govern posseïx al camp de Santa Clara, són lliurats més de 30.000 equips. Per la seva part, un aventurer, una mena de Joan March portuguès, Alfred Dasilva, que fou traïdor a Portugal durant la Gran Guerra — proveïa els submarins alemanys que enfonsaven vaixells a tota la zona de l'Atlàntic — ha posat al servei dels feixistes espanyols els seus vaixells i ha convertit les seves fàbriques en laboratoris per a proporcionar pólvores.

No passen tampoc despercebuts per al poble els baixos maneigs dels bancs «Fonseca, Santos i Viana» — que és el Banc vaticanista —, «Nacional Ultramarí», «Continent i Isles» i «Lisboa i Açores», que són els que des de la iniciació de l'aixecament, financen els crèdits dels feixistes espanyols...

EL MONSTRUOS GEST D'OLIVEIRA SALAZAR.—PER ORDRE SEVA, SON LLIURATS ALS FEIXISTES, 490 REFUGIATS POLITICS.—BARBARA MATANÇA A LA FRONTERA, DAVANT LA POLICIA PORTUGUESA

No hi ha precedents en la Història d'Europa d'un cas tan vergonyós de deslleialtat com el de la Dietadura portuguesa amb el Govern legítim d'Espanya i el dret de gent...

La monstruosa gesta d'Oliveira Salazar no podrà esborrar-se mai de la memòria de la democràcia espanyola...

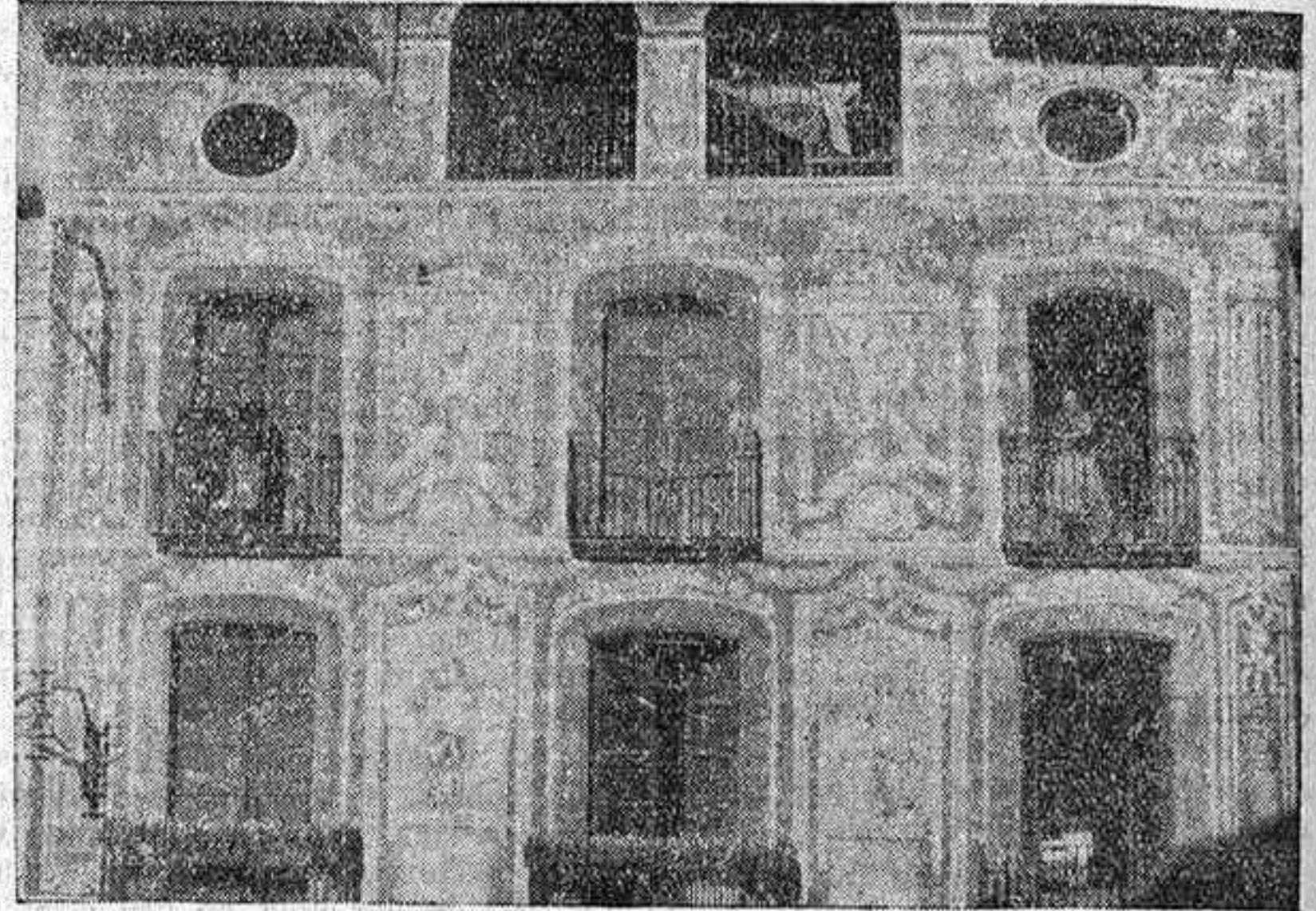
La presa de Badajoz, porta a les poblacions frontereres lusitanes 490 patriotes republicans que es refugiaren allí, després d'una heroica defensa a la ciutat extremenya. Cregueren en la hidalgua del Govern portuguès i en el sagrat dret d'asil als evadits polítics... Però Oliveira Salazar és home que té seques les fonts de la sensibilitat. Per al sentimentalisme és un bagatge insuportable... Els assassins de Falange demanen més sang en veure's burlats

LES ARTS POPULARS A CATALUNYA

FERRAN SERRA, L'ARTISTA DEL POBLE

Tots sabem que a totes les ciutats principals d'Ibèria, des de l'edat mitjana fins a les darreries del segle passat, tingueren un artesanat fort i organitzat; d'aquests menestrals els obrers catalans se'n distingien sempre per l'amor que posaven a l'ofici escollit, del qual n'esdevenien sovint veritables artistes.

fic de la nostra arquitectura civil de meitat del segle XVIII. El Col·legi de l'Art Major de la Seda va encarregar la direcció de les obres de restauració a l'arquitecte Jeroni Martorell, el qual hagué de construir un nou cos d'edifici ajustant-se, però, a les característiques de conjunt a causa de les exigències que la seva habilitació i necessitats moder-

Una bella mostra d'esgrafiat executat per l'artista Ferran Serra

No cal dir que són nombrosíssimes les obres d'art que en matèria de ferros, ceràmica, vidres artístics, mobles, etc., podem admirar en els nostres museus i cases particulars, elements artístics que constitueixen el patrimoni artístic de les arts populars i de la llar de la nostra terra.

Entre aquestes arts populars podríem incloure el de la decoració i esgrafiat de façanes, modalitat importada d'Itàlia a principis del segle XVII; canviaren prompte, però, les característiques d'estil, i s'imposà la tècnica dels esgrafiatos catalans que caracteritzen durant el segle XVIII la decoració exterior de moltes cases barcelonines i d'arreu de Catalunya.

Aquelles arts efectuades per aquells obrers manuals estudiosos que exterioritzaven així llur sentiment artístic, s'han anat perdent a mesura que un modernisme mal entès i mancat moltes vegades de gust artístic s'ha anat imposant.

Víctimes dels estralls d'aquest modernisme mal entès en el sentit artístic de què parlem, foren enderrocats sense consideració al seu valor artístic nombrosos edificis de la nostra ciutat, com l'antiga Casa Gralla, Sala del Treball, a l'Ajuntament, etc., etc. La Reforma havia condemnat a mort aquests edificis i un dels últims condemnats a desaparèixer era l'edifici barroc de l'antic «Gremi dels Velers», situat a la Via Laietana, el qual durant més de deu anys podem dir que va sobreviure per miracle, puix que un dia era el Ministeri de la Governació que acordava el seu enderrocament i l'endemà era la Comissió Provincial de Monuments que protestava i clamava la seva proclamació de monument nacional. I així passaren els anys... Catorze! foren els que s'empraren a salvar l'edifici.

A la fi es va acordar la restauració d'aquest bell edifici, exemplar magnífic demanaven, les quals donaren nova vida a aquell edifici venerable.

Jeroni Martorell va realitzar una gran

i amb una frontera per paret de refugi... El dictador portuguès els complau sinistrament... La policia internacional amb el seu cap botxí capità Lorenzo al davant, organitza una sinistra caceria a través de les viles i pobles... Tots són capturats. En nombre de 490, més alguns portuguesos que havien sentit la noble cordialitat d'auxiliar els que eren perseguits, són portats a Castromarín, vila d'Algarbe, on estiguieren tancats en una vella fortalesa, a la qual, falangistes i guàrdia civil acudiren per endur-se'ls en impressionants desfils fins a la mateixa ratlla fronterera, on en presència dels esbirros d'Oliveira Salazar, foren afusellats a munts més de la meitat dels detinguts.

La resta, entre cops de culata i trepitjades, a través d'ermostos immensos foren portats a peu fins a Badajoz, on se'ls ametrallà amb altres defensors del Govern legítim d'Espanya, en un infamant espectacle a la Plaça de Braus.

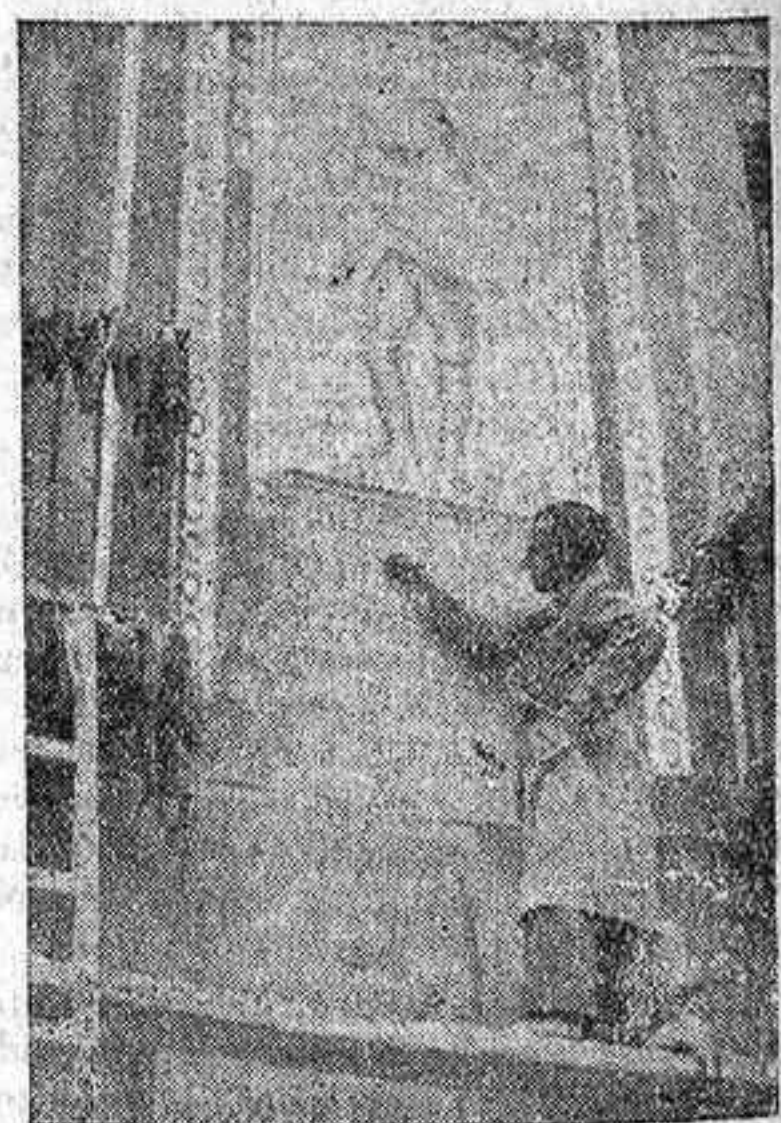
obra i se sortí bé de la seva comesa; la restauració fou portada a terme amb molta dignitat, car servava totes les característiques de la construcció antiga.

Però Martorell necessitava una col·laboració per a portar a terme amb molta dignitat la restauració completa de l'antiga «Casa dels Velers», i aquesta col·laboració la trobà Martorell en la persona de l'escultor Ferran Serra, el qual fou encarregat del treball de restauració de l'esgrafiat, com així mateix de la creació de la decoració del nou cos de l'edifici construït posteriorment.

No cal dir que Ferran Serra acabà el seu treball de la manera que tots podem admirar; rebé gran nombre de felicitacions per la seva obra que l'acredità com un excellent artista, digne d'ésser estudiat amb afecte.

Aquest artista, amb les seves activitats diferents d'escultor i esgrafador, alternant amb els seus treballs en marbre i terracuta, ha recorregut bona part de Catalunya, on trobareu les seves produccions originals i de restauració, sempre però encaminades en el mateix sentit de conservar les obres de valor artístic o arqueològic.

Actualment, és a la vila de Martorell on criden l'atenció els treballs de Ferran Serra; la restauració de l'esgrafiat d'una antiga casa parai i la decoració del nou edifici destinat a la bi-

Ferran Serra treballant en la restauració d'un esgrafiat d'una antiga casa parai de Martorell

blioteca municipal, pels quals molts dels esmentats treballs han estat justament admirats i elogiats pels artistes i profans que hem acudit a examinar-los. Ferran Serra ha fet, doncs, amb el seu treball de restauració i creació d'esgrafiatos, la represa d'una tradició, fent que perdurin els bells motius, donant-los ensens un caràcter més netament català, contribuint així amb el seu treball a servir interessants models d'esgrafiatos que podem dir que formen part del nostre patrimoni artístic popular.

I. CLOPAS BATTLE

UN HEROI DE LA REVOLUCIO XINESA

Mao Tse Dung, cap del poble treballador xinès

La Revolució. — Això no és una cerimònia de conivència a un dinar; no és confecció de textos literaris, ni pintura de quadros, ni broderia de puntes; no es pot realitzar amb fineses i sense topar amb obstacles; no es pot realitzar sense trepitjar tota mena d'ornaments bonics; en fi, no es pot realitzar amb delicadesa, de mica en mica, amb precaució, respectuosament i amb deferència... (Mao Tse Dung, en "El moviment camperol a Hunan", 1927.)

Xang-Hai, 1921. — Es troba reunit el primer Congrés del Partit Comunista de Xina. Es fan parlaments ardents i moguts. En la petita sala s'han reunit unes dotzenes de persones: obrers, pàgesos, culis, intel·lectuals. Crides apassionades per a la lluita, per a la formació d'organitzacions comunistes a les ciutats, fàbriques i tallers, als exèrcits i als pobles. Un home jove, estirat, magre, pren la paraula. Segons l'aparença és l'estudiant típic, un modest mestre del poble, amb una cara tranquil·la i severa, i uns ulls profunds i somrient astutament. La pal·lidesa morbosa de la seva cara distingeix aquest home de tots els altres. Aixeca la mà, demana la paraula, es lleva i parla:

«Camarades! Sóc delegat d'Hunan. He constituït a Hunan una organització comunista. Reunim els obrers, pàgesos i estudiants revolucionaris i desenrotllem la nostra feina sense perdre ni un sol dia...»

L'home seu cautelosament a la seva cadira, treu de la seva butxaca interior un quadern apaisat i es posa a fer notes amb un petit llapis clavat en un petit canó de ferro. Altres delegats — vells obrers i un professor venerable — se li atansen i li posen qüestions, a les quals contesta. Els obrers li estrenyen amistosament la mà i li copen les espatlles. El professor l'estreny un xic fredament i diu:

«Molt interessant; les vostres experiències, fetes a Hunan, mereixen una gran atenció i s'hauran indubtablement d'estudiar.»

«No es tracta de l'interessant», li replica el delegat d'Hunan, «sinó que les masses s'aixequin ja a la lluita. Aquestes masses necessiten una veritable organització revolucionària. El partit ha d'anar immediatament entre les masses mateixes i organitzar-les. Això és actualment el principal.»

«Exacte, l'hunanià ha dit la veritat!», criden els delegats obrers.

El delegat de la província Hunan és elegit amb unanimitat en el Comitè Central del Partit Comunista de Xina. Torna a Txangxa, la capital d'Hunan, on es troba davant del Comitè provincial del Partit Comunista i dirigeix el setmanari revolucionari *El nou Hunan*.

Aquest home, generalment callat, s'està transformant completament, quan pren la paraula en les reunions de l'organització del partit; esdevé aleshores un orador ardent, que fixa amb penetració i talent les directives i les mesures de lluita necessàries a l'etapa donada. Els seus parlaments tenen una repercussió formidable entre l'auditori, al qual entusiasma. Amb una mà de ferro aplega el col·lectiu del partit. Trobava el camí d'adreçar-se directament al cor humà, sabia rectificar a temps i hàbilment les equivocacions i educar veritables comunistes, autèntics lluitadors revolucionaris.

«Ésser comunista — deia a un company —, això no significa solament pertànyer a un partit polític. Nosaltres no som polítics. Som el partit del poble treballador, cruelment subjugat. Som el partit de la revolució, que escombrarà tota podridura d'aquest sol. La mort no més significa l'eliminació física de la vida. Si un home, i més encara un comunista, pot servir per la seva mort, el seu esperit i el seu valor, no ha de reflexionar gaire, sinó que ha de complir atreviment i orgullosament la voluntat del partit i del poble. Un tal partit, que viu per als interessos del poble, que sofreix amb el poble i lluita per la seva felicitat, és insuperable. No hi ha cap força que pugui vèncer el partit dels comunistes, l'avantguarda de les masses treballadores.» Aquestes paraules clares i senzilles, inapel·lables tal com un jurament del bolxevic de ferro, deixen sorgir davant de nosaltres la figura del company Mao Tse Dung, el cap llegendari del poble xinès.

El company Mao Tse Dung ha nascut en un poble d'Hunan, fill d'una pobra família de pàgesos. La seva infància, rica en privacions i misèria, li deixava vestigis inesborrables. Ha minnat la salut del company Mao Tse Dung per a tota la seva vida. Al poble treballava com a jornaler per al gran propietari i el terratinent. Durant aquest treball forçós podia conèixer a fons tot el sistema de l'exploatació cruel i inhumana pels terratinents i el greu jou sota el qual és oprès el poble. Aquest treball forçós provocava en ell un sen-

timent inesborrable d'odi contra els opressors parasitaris. Escapat a l'esclavatge del treball de jornaler, queia com mercenari en l'exèrcit militarista i havia de passar tota l'escola de la disciplina militarista i de la denigració de l'home. Els esbirros de les casernes no arribaven a trencar la seva voluntat increbantable i a expulsar-li l'esperit de rebellia. Amb un enorme esforç de voluntat s'apropiava el coneixement de la difícilíssima llengua xinesa escrita. Les figures i nocions, que havien sorgit davant d'ell enmig de la boira densa de la ignorància, rebien ara formes determinades i significació clara. El seu afany de saber il·limitat amplia el seu horitzó, enriqueix i desenrotlla ràpidament el seu seny. Com llavors escapà del treball forçós de jornaler, fugí ara de les muralles de la presó de la caserna.

La vida no ha tractat aquest home amb benevolència. Temptava aclaparar-

ducció de la jornada, millors condicions de treball i augment de salari.

Sota la influència de la Gran Revolució proletària, el moviment revolucionari madurava ràpidament a Xina. A la «Botiga del llibre», fundada per Mao Tse Dung, es reunien organitzacions revolucionàries d'estudiants i de treballadors. Aquí Mao organitzava el primer cercle per a agitadors obrers. La policia vigila atentament aquesta «botiga»; s'hi desenrotlla una activitat molt viva, però gens comercial. En aquesta època s'inicia a la ciutat una nova vaga, el veritable dirigent de la qual era Mao Tse Dung. Pertany a la delegació obrera, que havia de rebre forçadament el general Tan Jan Kai, el governador de la província. El governador, al qual policies diligents sotmetin l'expedient de l'estudiant pàl·lid, donà l'ordre de la seva detenció. Però una conversa personal li fa creure que és una «persona inofensiva». Fas-

les directives de la Comintern i no impedeix la campanya contrarevolucionària de la reacció negra contra els obrers i pàgesos revolucionaris. Mao Tse Dung és un dels primers a reconèixer el fatal de la política traïdora de Tsen Du Hsian i desemmascara obertament la seva actitud. Es posa davant les masses populars i dirigeix la lluita contra la reacció. En un opuscle especial torna a insistir en la importància immensa de la pagesia, el paper de la qual els Tsen-duhsianistes no volien comprendre:

«La pujada actual del moviment camperol és un problema extraordinàriament significatiu, ja que en un esdevenidor no massa llunyà haurà de néixer un moviment entre els diversos centenars de milions de pàgesos a la resta de regions de Xina... Els pàgesos trencaran tots els lligams i entraran en el camí de l'alliberació. Tots els partits revolucionaris i tots els revolucionaris hauran de posar-se a prova davant d'a-

lo, reduir-lo a l'esclavatge dels ferratinents i militaristes, ofegar i aixafar la seva indignació creixent sobre un sistema social, que produeix barbàrie, esclavatge, supressió. D'aquesta lluita increible i gairebé sense exemple, aquest home n'ha sortit vencedor. No es deixava trencar. No demanava perdó, es defensava amb una immensa tenacitat i no es retreia.

A Txangxa apareixia entre els viants dels carrers, als suburbis obrers, entre la massa dels pobres de la ciutat sense abric, una nova figura. Amagrit i exhaust, Mao Tse Dung va errant a través dels carrers, s'entreté amb els treballadors, s'encarrega de les feines més difícils, recull cautelosament a les calçades i vorades trocets de diaris. Llegeix àvidament tot allò que li cau a la mà. S'està embriagant de lectures fins que s'esvaeix. Nos amics l'ajuden en els seus estudis. Amb un immens esforç de voluntat emprèn un gran salt i es fa estudiant. Un nou món s'obre a les seves mirades. L'inefable i l'enigmàtic esdevé clar i comprensible. Fa progressos ràpids. Les seves experiències de vida extraordinàries li ajuden en tot. En poc temps esdevé un estudiant brillant de l'Escola de Pedagogia. Opuscles revolucionaris cauen a les seves mans, i es precipita en l'estudi de la literatura «subversiva».

S'entusiasma per la fundació de diversos cercles i reunions d'artesans. Malgrat patir gana ell mateix, organitza la subvenció dels seus companys d'estudi, de treballadors amics i dels seus germans pàgesos. Freqüenta reunions d'obers, mitings, denuncia els explotadors, parla en un llenguatge prodigiosament senzill, comprensible per a les masses. El «pàlid estudiant Mao» esdevé una «personalitat notòria». La policia comença a «prestar la seva atenció» a aquest estudiant sense abric. Mao és el convidat i l'amic més estimat als suburbis obrers. Entorn de Mao s'apleguen tots els elements revolucionaris dels obrers, estudiants i intel·lectuals de la ciutat. Amb una facilitat extraordinària s'orienta en les qüestions polítiques i econòmiques més complicades. Quan va organitzar la primera vaga de treballadors, va formular les principals reivindicacions: re-

ducció de la jornada, millors condicions de treball i augment de salari. Sota la influència de la Gran Revolució proletària, el moviment revolucionari madurava ràpidament a Xina. A la «Botiga del llibre», fundada per Mao Tse Dung, es reunien organitzacions revolucionàries d'estudiants i de treballadors. Aquí Mao organitzava el primer cercle per a agitadors obrers. La policia vigila atentament aquesta «botiga»; s'hi desenrotlla una activitat molt viva, però gens comercial. En aquesta època s'inicia a la ciutat una nova vaga, el veritable dirigent de la qual era Mao Tse Dung. Pertany a la delegació obrera, que havia de rebre forçadament el general Tan Jan Kai, el governador de la província. El governador, al qual policies diligents sotmetin l'expedient de l'estudiant pàl·lid, donà l'ordre de la seva detenció. Però una conversa personal li fa creure que és una «persona inofensiva». Fas-

les directives de la Comintern i no impedeix la campanya contrarevolucionària de la reacció negra contra els obrers i pàgesos revolucionaris. Mao Tse Dung és un dels primers a reconèixer el fatal de la política traïdora de Tsen Du Hsian i desemmascara obertament la seva actitud. Es posa davant les masses populars i dirigeix la lluita contra la reacció. En un opuscle especial torna a insistir en la importància immensa de la pagesia, el paper de la qual els Tsen-duhsianistes no volien comprendre:

«La pujada actual del moviment camperol és un problema extraordinàriament significatiu, ja que en un esdevenidor no massa llunyà haurà de néixer un moviment entre els diversos centenars de milions de pàgesos a la resta de regions de Xina... Els pàgesos trencaran tots els lligams i entraran en el camí de l'alliberació. Tots els partits revolucionaris i tots els revolucionaris hauran de posar-se a prova davant d'a-

questes masses.» (El moviment camperol a Hunan, 1927.) Aquesta prognosi encertada, que Mao Tse Dung posà ja en 1927 i que ha estat confirmada completament per tota l'evolució dels esdeveniments posteriors, fou com una condemna de tota la línia política de Tsen Du Hsian. Actualment, aquest últim, aquest renegat miserable, s'ha passat al trotsquisme contrarevolucionari.

La revolució de 1925-1927 sofreix una derrota. El Kuomintang esdevé l'agent servil de l'imperialisme. El terror sagnant i desenfrenat de la reacció més cruel del món, colpeja tot el país. El Partit Comunista es replega en la més profunda il·legalitat. Mao Tse Dung continua coratjosament la lluita. Dirigeix les organitzacions revolucionàries de pàgesos, passades a la il·legalitat, sosté i amplia les relacions amb les unions de soldats secretes entre les tropes militaristes. El dia 1 d'agost del 1927 se subleven unes seccions de la guarnició de Nantxang i es dirigeixen sota el comandament dels comunistes Je Tin i Ho Lung cap al sud, a Kwantung. Al mateix temps Mao Tse Dung desplega una gran activitat al Kiangsi del nord. Amb l'ajut de soldats comunistes arriba a influir per la propaganda comunista tot un regiment; es posa al seu davant i se l'endú. Pel camí li afueixen grups de jornalers i de pàgesos i milícies dels miners. Després de lluites llargues i violentes a Kiangsi, condueix el regiment revolucionari al districte de Ning-gan. És aquí, prop de la famosa muntanya Tsingxan, que es troba amb un altre revolucionari xinès provat — el bolxevic Txu De. Junt amb Txu De, Mao Tse Dung forma el IV Cos de l'Exèrcit Roig xinès, que anava a guanyar una gran fama en nombroses batalles aferrissades i victorioses.

el cap revolucionari, sinó també l'home d'Estat brillant.

La primera Secció soviètica de la província fou el resultat del treball immens i penós de Mao Tse Dung. Mobilitzava totes les forces del partit per a la lluita pels consells obrers. El IV Cos, dirigit per ell i el company Txu De, era la seva caserna general. Amb aquest cos, Mao Tse Dung travessava els camps, les valls i les drecceres de Kiangsi, Hunan, Hupeh, Fukia. On ell anava, es constituïen consells obrers, districtes soviètics. L'infatigable agitador i organitzador Mao Tse Dung removia milions de masses populars, que el seguien a tot arreu. Ell mateix realitzava la redistribució dels latifundis i la supressió de les delimitacions dels camps. Aquest home dèbil i malaltís treballava com una màquina poderosa, que destrueix l'edifici del món vell i en construeix un de nou. Tot el seu odi, emmagatzemat durant anys llargs, el dirigia contra els parasits, els sangonells del poble xinès. Portava noves idees entre el poble i l'entusiasme amb els seus discursos extraordinaris, d'un apassionament sincer, i per la seva disposició personal de lluita. A corrua feta se li aplegaven sense interrupció: culis i obrers de Xang-Hai, Canton, Hankau; miners de Hunan, Fukia, Kiangsi; jornalers i pàgesos, estudiants i mestres. Tots els homes oprimitos i explotats, conscients de la seva situació de classe i atrevits al mateix temps, se li afiliaven. Les seves mans creaven el nucli de l'Exèrcit Roig heroic de la Xina. Ell mateix ensenyava, a les muntanyes de Tsingxan, els lluitadors de llegir i a manejar el fusell. Els armava amb idees i gran-

des. A Julkin, la capital de la Xina soviètica, Mao Tse Dung fou elegit l'any 1931, en el I Congrés dels Soviets, president del Comitè Central executiu i del Consell dels Comissaris del Poble, ovacionat entusiàsticament pels delegats del poble xinès. En aquesta nova activitat revelava les seves capacitats extraordinàriament grans d'eminent home d'Estat. De la seva ploma sorgien la Constitució de la República soviètica de la Xina i una sèrie d'altres lleis fonamentals del nou Estat. A través de tota una sèrie de decrets notables del Govern soviètic, expressava tots els desigs de les masses populars, amb les esperances i desigs de les quals està íntimament compenetrat. Aquest home infatigable és un bolxevic autèntic i un veritable amic del poble. Els col·laboradors de Mao Tse Dung expliquen:

«Treballa diàriament vint hores i només en dorm quatre. A la ramuga da està travessant ininterrompudament el terreny soviètic xinès, de ciutat a ciutat, de poble a poble. A tot arreu és rebut com un pare, un fill i un germà. Ho fa tot per a convertir la vida de poble en agradable i feliç.»

Mao Tse Dung — fill del poble — té un coneixement profund de la psicologia del poble i sap extraordinàriament bé realitzar les resolucions del Partit i del Comintern. El poble sap com era de difícil la vida de Mao Tse Dung i li correspon amb un fervor i una veritable devoció il·limitades. Al front, Mao Tse Dung es troba sempre als primers rengles. Al costat dels seus milicians de l'Exèrcit Roig va a la lluita i els entusiasma pel seu heroisme. Tots els soldats de l'Exèrcit Roig i tots els caps el coneixen personalment. Participa en totes les operacions decisives de l'Exèrcit Roig. Crea i educa els quadres dels comissaris. Mao Tse Dung era el primer comissari de l'Exèrcit Roig xinès.

Un diari important del Kuomintang, «Davenbao», publica, fa poc, una informació sobre l'interrogatori d'un lluitador de l'Exèrcit Roig xinès, un simple soldat fet presoner.

«Aquest soldat — escriu el diari esmentat —, sembla tenir l'edat de 35 anys. Fou fet presoner en la secció central de la Xina soviètica, a Kiangsi. Durant l'interrogatori es portava molt tranquil·lament i sense vacillar. Un oficial li requereix un informe sobre les forces de l'Exèrcit Roig. El soldat es nega de contestar a aquesta qüestió. Tots els artificis de la persuasió queden sense resultat. Tota la seva resposta es reduïa a una sola paraula: «Molts.» L'única qüestió, que contesta voluntàriament, és la que es refereix als dirigents de l'Exèrcit Roig. Heus ací la seva resposta:

«Si; coneix tant Mao Tse Dung com Txu De. També coneix Pen Du Huei. Mao Tse Dung és el nostre líder principal. És el cap del Govern, del partit, de l'exèrcit; és un home molt senzill i bondados. Sempre parla de tal manera, que fins la gent més inculta el comprèn. La consideració que li porta la nostra gent i la seva popularitat no es deixen descriure per paraules. A la seva crida el poble el seguirà a tot arreu. Sempre

(Passa a la pàg. 9)